

Nova Pravda

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Naši notranji strelski jarki

Za kulturne narode tega sveta je nastopil veliki čas preizkušnje, da dokažejo, ako so dorasli potrebam in zahtevam velikega preporoda v človeški družbi in v sožitju narodov, ki ga bo prinesel bodoči čas. Nobena dvoma ni, da tako veliki kot zlasti mali narodi preživljajo najtežje čase, v katerih bodo položili spričevalo o svoji zrelosti ali nezrelosti, o svoji sposobnosti, da izločijo iz človeške družbe vse ono, kar ustvarja spore in nesoglasja, in pomagajo ustvariti tako sožitje med narodi, ki bo onemogočalo vsaka krvava medsebojna obračunavanja. Mnogi trdijo, da sedanji nov krvavi spopad pomeni samo borbo kapitalističnih držav in imperialističnih državnikov med seboj. Gotovo je ta boj tudi izraz kapitalističnih in imperialističnih hotenj in da se tudi v tej borbi bide bitka za sebična stremjenja posameznih narodov in držav, vendar pa ni nobenega dvoma o tem, da sedanja borba istočasno, ali prvenstveno pomeni tudi borbo za višje vrednote kot za gole gmotne potrebe človeka. V sedanji borbi zato ne bo odločala sama surova gmotna sila, temveč v znatni meri ali morda celo odločilno bo odločal duh, notranja hotenja narodov, živahnost bojem bo dala ljubezen do svobode, do resnice in pravice, do demokratičnih načel, do boljšega socialnega reda. Na sedanji borbi so zato interesirani vsi narodi brez izjeme, pa naj so na strani vojskujočih se držav, ali pa v vrstih tzv. nevtralcov. V sedanji borbi gre tudi za usodo nevtralnih držav, ker bo zmaga enega ali drugega narekovala svojo voljo tudi vsem drugim narodom in državam.

Slovenci hočemo biti samonikel, samostojen in samosvoj narod z najkrepkejšimi individualističnimi težnjami in hotenji. Radi tega se moramo tudi mi Slovenci, čeprav smo številčno mal narod, zelo resno zavedati dogajanj, ki se pojavljajo okoli nas. Mi Slovenci moramo dobro vedeti, da ta velika borba pomeni tudi za nas veliko preizkušnjo. Izid te borbe bo tudi za nas usodepoln. Bodočnost je lahko za nas svetla, ali pa polna temnih oblakov in polna nevarnosti za naš narodni obstoj. Mnenja smo, da je danes prišel oni čas, v katerem moramo Slovenci pokazati, da nismo samo veliki po besedah, temveč veliki tudi po dejanjih in v ustvarjanjih. Danes ni čas za velike in lepe besede, danes je samo čas krepkega ustvarjanja in uspešne samoobrambe. Mi Slovenci moramo posebno pokazati, kako smo bili do danes vzgojevani v narodni zavesti in požrtvovalnosti, kako smo v svojem mišljenju in v dejanskem življenju državotvorni in sposobni k samozatajevanju in k žrtvam. Danes moramo pokazati, ali je v nas samih zadosti krepke vere v našo lastno bodočnost in ali imamo dovolj zaupanja v samega sebe, v svojo odpornost in moč. Sedanji čas zahteva od nas, da smo do najizrazitejših hotenj složni, polni medsebojne vzajemnosti, medsebojnega spoštovanja in ljubezni. Sedanji veliki čas bo dokazal, ali smo znali do danes voditi pravo narodno politiko, ki nas je usposobila, da premagamo tudi največje

težave najresnejših časov. V teh usodepolnih dneh se bo pokazalo, ali smo znali spoštovati vsenarodno skupnost, ali nismo bili morda strankarji preko meje in preko potreb, ali smo vedno znali spoštovati pravice in dolžnosti vseh posameznikov v narodu iz enakih vsenarodnih in vsedravnih vidikov. Slaba narodna vzgoja bo pokazala svoje slabe posledice takrat, ko bo narod moral pokazati največjo udarnost in odpornost. V času, ko gre za usodo malih narodov, se moramo mi zavedati, da ne moremo pogrešati v tej borbi niti enega Slovence, kateregakoli političnega prepričanja, ali svetovno-nazorne smeri. Za našo obrambo so nam potrebne duše in srca vseh Slovencev brez izjeme. Naša odpornost bo dosegla svoj namen le, ako je vsakdo izmed nas moralno močan, vdan državi in narodu iz notranje potrebe in prepričanosti in ne morda radi trenutnih ugodnosti ali prilik. Naša narodna vzgoja je morala biti taka, da stoji ves narod kot en mož v pripravljenosti in da ves narod hiti razporejen in dobre volje v strelske järke na branik domovine. Narodna vzgoja bo pokazala, ali je v naših narodnih vrstah zadosti narodne discipline in pokorščine, kadar gre za biti ali nebiti narodovega življenja.

Slovenci moramo biti na jasnem, kaj branimo in kaj hočemo braniti. Mi hočemo braniti svojo nacionalno državo, ker je samo v njej zagotovljen naš narodni obstoj. Za nacionalno državo smo žrtvovali vse. Temu idealu so služile stoletne naše borbe. Med nami hodijo tuji agenti, ki hočejo notranjo fronto slabiti, ki nas hočejo razdvajati in ki hočejo v nas ubijati vero v resnico in pravico, v pravičnost in poštenost našega narodnega in državnega političnega vodstva. Tuj agenti hočejo v nas ubiti vero v nas same in vero v bodočnost naše države in naroda. Smatramo, da moremo delo tujih agentov onemogočiti le z utrditvijo vere v resnico in pravico v našem javnem življenju, z utrditvijo zaupanja v našo narodno in državno vodstvo, z ojačenjem vsenarodne zavesti in zlasti z ojačenjem smisla za socialno pravičnost in za enakopravnost vsakega posameznika v narodu. Naši najnevarnejši notranji sovražniki so nesocialni in strankarsko nestrpni ljudje, ki v narod sipljejo strup razdvojenosti, malodušnosti in resignacije. Prav je, da smo spoznali škodljivost delovanja raznih tujih „turistov“, ki mrgole po naši državi, toda slepi ne smemo ostati za skrite sovražnike, ki iz dneva v dan hodijo med nami in se s svojim početjem dotikajo naših duš. Delovni človek hoče, da je moralno pripravljen na najhujše čase. Delovni človek hoče za dobro naroda in države žrtvovati samega sebe in dati na razpolago vse svoje gmotne in moralne moči. Toda eno hoče imeti, da vidi dobre vzglede zgoraj, da ga vodijo v teh resnih časih ljudje nesebičnih namenov, poštenih načrtov in polni nesebične požrtvovalnosti. Delovni človek vidi svoje sovražnike v onih, ki povzročajo draginjo, ki širijo brezposelnost, ki z raznimi nesocialnimi ukrepi ustvarjajo

Prejemki vpoklicancev

Po § 221 obrtnega zakona pripada neokrnjena mezda za čas orožnih vaj slehernemu delavcu za dobo največ štirih tednov, če je bil pri podjetju zaposlen neprekinjeno vsaj eno leto. Redovom, kaplarjem in podoficirjem (podnarednik, narednik, narednik - vodnik) ne sme podjetje od njih prejemkov odtegniti nikakih zneskov, ker po §-u zakona o ustrojstvu vojske ne dobe redovi in podoficirji rezervisti nikake odškodnine od države in ker obrtni zakon dovoljuje odtegljaje le, če vpoklicanec prejema od države odgovarjajoče doklade. Le oficirjem in vojaškim uradnikom sme podjetje odtegniti ono plačo, ki jo dobe pri vojaki po §-u 270 zakona o ustrojstvu vojske.

Delavci, ki so delali pri podjetju neprekinjeno nad eno leto, naj se prijavijo za brezposelno podporo pri Javni borzi dela, ako je orožna vaja trajala nad štiri tedne. Borza dela namreč prizna takim delavcem od petega tedna dalje brezposelno podporo, za prve štiri tedne pa podpore ne izplačuje, ker ima delavec za ta čas pravico na neokrnjeno mezdo pri delodajalcu.

Delavci, ki pri podjetju pred odhodom na orožne vaje še niso bili zaposleni neprekinjeno eno leto, imajo pa po §-u 219 obrtnega zakona — ako je od dneva nastopa službe že poteklo 14 dni — pravico na neokrnjeno plačo za prvi teden, to je za šest delovnih dni. Poleg tega imajo ti delavci pravico do podpore pri Borzi dela, če so bili tekom zadnjih dveh let zaposleni najmanj osem mescev. Za osem mesečno zaposlitev dobe brezposelno podporo za štiri tedne.

Delavec, ki je večkrat na leto vpoklican na orožne vaje in je imel ob nastopu prvih orožnih vaj že eno leto neprekinjene službe, ima pravico na mezdo za vsako orožno vajo posebej in sicer za čas trajanja orožne vaje, vendar za vsako orožno vajo največ za štiri tedne.

Če je vpoklicani izčrpal dohodke, ki mu pripadajo v smislu določil §§ 221 in 219 obrtnega zakona, potem se morajo svoji vpoklicanega obrniti na županstvo svojega bivališča, da jim izposluje podporo od države. Podpora znaša v krajih z več kot 20.000 prebivalcev po 8 din dnevno in na osebo, v ostalih krajih pa 5 din dnevno. Vsem osebam, ki jih dejansko vzdržuje en hranilec — vojaški vpoklicanec, se more podeliti le ena podpora, in sicer po sledečem vrstnem redu: podpora za zakonito ženo, za potomce, za očeta in mater in izjemoma, če teh ni, drugim članom družine (bratom in sestram). Poleg podpore se more družinam podeljevati tudi dodatek za vsakega posameznega otroka pod 16. leti, katerega je vzdrževala oseba, poklicana na vojaško dolžnost. Dodatek znaša tri din dnevno v vseh krajih. Če je hranilec poklican na vojaško službo na nedoločen čas in ne delj kot štiri tedne, se vsa podpora izplača naenkrat. Če je pa hranilec pozvan na vojaške vaje za delj kot štiri tedne ali pa nedoločen čas, se izvrši plačilo vsakih 15 dni naprej.

TOVARIŠI!

Pridobivajte nove naročnike

Rudarske pokojnine

Glavne bratovske skladnice izven Slovenije so že v zimskih mesecih priznale rudarskim upokojencem 10 do 12% doklado na pokojnino z ozirom na porast draginje. Le v Sloveniji se rudarskim upokojencem dosedaj še niso zvišale pokojnine. Posebno težko so pri tem prizadele staroupokojenci. Bratovske skladnice imajo sedaj okrog 1500 staroupokojencev. Upokojenci, vdove in sirote dobivajo naravnost sramotne pokojnine, ki bi bile celo kot miloščine mnogo pre nizke, kaj šele da bi zadostovale za življenjsko prekrbo. Povprečna pokojnina za člana, upokojenega po starih pravilih Bratovske skladnice znaša letno din 76, za vdovo letno din 32, za siroto din 12. K tem pokojninam, ki znašajo mesečno od din eden do šest, dobe upokojeni člani še mesečno od din 12 do najvišjega zneska din 150, za ženo in za otroke pa mesečno doklado od 9 do 42 dinarjev. Spričo teh pokojnin si lahko mislimo, kakšno mizerno življenje je usojeno staroupokojencem.

Rudarske organizacije so se mnogo prizadevale, da se vendar enkrat reši vprašanje pokojnin staroupokojencem in da kompetentni faktorji ne bi mogoče čakali toliko časa, da bi se vprašanje samo od sebe rešilo s tem, da bi stari upokojenci pomrli. Strokovne organizacije so pričakovale, da bodo dobile sredstva iz osrednjega sanacijskega sklada bratovskih skladnic. Četudi prispeva v ta sklad Slovenija največ, za staroupokojence Slovenija ni mogla dobiti posebnega prispevka, ker se odločujoči krčevito drže mitve črke sanacijske uredbe, ki ne dopuščajo izdatkov za doklade k pokojninam staroupokojencev. Z zvišanjem članskih prispevkov ni mogoče dobiti sredstev, da bi se pomagalo staroupokojencem. Rudarji in topilniški delavci že danes plačujejo najvišje prispevke. Vsaj plačujejo nekateri rudarji od katego-

rijskega zaslužka celo po 14% za socialne dajatve.

Delavska zbornica je predlagala, da se reši vprašanje draginjskih dokladov za staroupokojence na posebni anketi. Dne 8. maja je rudarsko glavarstvo sklicalo anketo, katere so se udeležili zastopniki bratovskih skladnic, rudarskega delavstva in zastopniki rudarskih podjetij. Namen ankete je bil, da se najdejo potrebni finančni viri za redno izplačilo draginjskih dokladov rudarskim upokojencem, vdovam in sirotam. Potrebna sredstva bi bilo mogoče dobiti iz različnih virov. Tako bi se lahko malenkostno obremenilo rudarsko in topilniško produkcijo. Tudi sredstva banovinskega bednostnega sklada bi bila vsaj deloma lahko na razpolago za rudarske pokojnine. Rudarska in topilniška podjetja plačajo v bednostni sklad letno nad tri milijone dinarjev in bi že samo ta znesek zadostoval, da se reši pereče vprašanje dokladov k pokojninam rudarskih invalidov dela. Verjetno pa je, da bi trajalo vendar več časa, predno bi se dobila sredstva iz bednostnega sklada, ki je večinoma že angažiran za druge svrhe, ali da bi se dobila sredstva z davščino na rudarsko in topilniško produkcijo. Rudarskim upokojencem se pa mora takoj pomagati. Zato bi bilo mogoče najbolj umestno, da rudarska in topilniška industrija po gotovem ključu prispeva večje zneske za fond, iz katerega bi se izplačevali draginjske doklade rudarskim upokojencem, dokler se vprašanje ne reši na drug primernejši način. Rudarska in topilniška industrija to tudi lahko stori, saj živi v najboljši konjunkturi. V fond naj bi pa takoj prispevali primeren znesek tudi država in banovina. Cilj cele akcije bi moral biti, da vsaj pod 600 dinarjev mesečno ne bi smelo biti rudarske pokojnine.

jega zavarovanja. Kajti stanje, v katerem se nahajajo delavci, kadar iščejo zdravljenje v bolnicah, je nevzdržno. Navzlic temu, da plačujejo tudi delavci že danes visoke prispevke za bolniško zavarovanje, nimajo takrat, kadar gredo v bolnice, tiste oskrbe, ki bi jo morali imeti. Znano je, da so naše bolnice in še prav posebno bolnica v Ljubljani v nemogočem stanju. Predvsem manjka bolniških postelj in niso redki slučajji, da po dvoje in celo troje bolnikov leži v eni postelji. Primer novo urejenega Šlajmerjevega doma mora biti za delavce vzpodbuda, da se temeljito lotijo vprašanja, kako si bodo tudi oni uredili zdravljenje v bolnicah!

Borze dela

Svobodne strokovne organizacije so predložile ministru za socialno politiko spomenico, ki obravnava vprašanje poenostavljenja uprav Javnih borz dela. V spomenici je poudarjeno, da se je z decentralizacijo državne uprave načelo tudi vprašanje decentralizacije socialnih ustanov. Z uredbo o izvajanju uredbe o prenosu poslov ministra socialne politike na banovino Hrvatsko je bila izvršena tudi decentralizacija javnih borz dela, katerih posli so se prenesli na banovino Hrvatsko in dravsko banovino.

Javna borza dela v Ljubljani je dejansko že več let uživala popolno avtonomijo tako v administrativnem kot denarnem poslovanju. Zato bi po izvršenem prenosu vseh poslov tudi v bodoče mogla vršiti to delo s sedanjimi upravami in samoupravami. Ustvarjenje kakih novih inštant bi bilo povsem nepotrebno. Zadostuje sedanji ustroj, ki naj posle Centralnega odbora odnosno Glavnega odbora prevzame upravni odbor.

Slovenija s področjem ene same borze dela je premajhna enota, da bi prenesla tako razsežen upravni in samoupravni ustroj te službe. Z ustanovitvijo glavne uprave bi se moral povečati uradniški aparat, kar bi povečalo izdatke in režijo, posredovalne službe in seveda dalo povod upravičeni kritiki, da je ta služba mnogo predraga in nerentabilna.

Poleg tega bo tedaj, ko bo popolnoma izvedena decentralizacija države, sedanji ustroj uprav javnih borz dela izgubil tudi temelj za svoj obstoj. Glavna uprava je mogla namreč obstojati le toliko časa, dokler je bila predvidena kot enoten nosilec Borz dela. Z decentralizacijo države pa ne bo več enotnega nosilca oziroma bo obstojal v zelo okrnjeni obliki. Zato predlagajo svobodne strokovne organizacije ministru socialne politike, da naj za banovino Slovenijo za Javno borzo dela v Ljubljani ne predpisuje nobene nove instance, marveč naj posle Glavnega odbora prevzame dosednji upravni odbor. Gotovi posli lahko ostanejo zaradi čim manjše režije skupni za vso državo. Na primer: disciplinsko sodišče, skupna računska kontrola itd. Osvojiti se pa mora načelo, da morajo biti v samoupravah zastopani vsi delavski sindikati in ne le zastopniki ene organizacije. To pa vse dotlej, dokler ne bodo izvedene volitve potom katerih naj interesenti svobodno izvolijo vodstvo uprave borze dela.

Nova zdravstvena ustanova

Zasebni nameščenci so po večini zavarovani za slučaj bolezni pri bolniški blagajni Trgovskega bolniškega podpornega društva. Nameščenska bolniška blagajna šteje danes več kot deset tisoč članov. Nameščenska bolniška blagajna ne nudi svojemu članstvu več kot delavsko zavarovanje Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Da bi si nameščenci izboljšali svoje bolniško zavarovanje, vztrajujejo še posebej Trgovsko bolniško podporno društvo, ki se vzdržuje iz prispevkov prostovoljnega članstva. Pri Trgovskem bolniškem podpornem društvu je včlanjenih 5789 članov, ki plačujejo mesečno po 35 dinarjev. Za ta prispevek so nameščenci deležni dodatnega tako zvanega višjega zavarovanja za slučaj bolezni, ki obstoji predvsem v tem, da so nameščenci deležni sanatorijskega zdravljenja in imajo tudi v bolnicah pravico do drugega razreda. Trgovsko bolniško društvo vzdržuje za svoje člane v Ljubljani Šlajmerjev sanatorij, ki je imel doslej le 28 postelj. Izkazalo se je pa, da ima Šlajmerjev sanatorij veliko premalo prostora za vse one bolne nameščence in njih svojce, ki iščejo bolniško oskrbo. Zato se je že pred leti Trgovsko bolniško podporno društvo odločilo, da Šlajmerjev sanatorij znatno poveča. Lepo zamisel je bilo mogoče izvesti letos in je bil pretekli teden otvorjen razširjeni Šlajmerjev sanatorij, ki raz-

polaga s 100 bolniškimi posteljami in z vsemi drugimi potrebnimi zdravstvenimi napravami in pripomočki. Dozidava novega dela sanatorija in prenovitev že obstoječih naprav je stala okrog sedem milijonov dinarjev. Denar je dal Trgovskemu bolniškemu podpornemu društvu na razpolago po prednostni obrestni meri Pokojninski zavod za nameščence, ki ima gotovo velik interes, da tudi skrbi za ugodno zdravstveno stanje svojih zavarovancev, ki so vsi člani Trgovskega bolniškega podpornega društva. Šlajmerjev sanatorij se popolnoma vzdržuje iz članških prispevkov in se tudi v redu odplačujejo anuitete za investicije. Člani Trgovskega bolniškega podpornega društva zberejo letno okrog 2,3 milijona dinarjev. V načrtu je, da se v bodočnosti zgradi sanatorij tudi v Mariboru. Prispevek za članstvo pri Trgovskem bolniškem podpornem društvu je razmeroma zelo visok in bo poskrbeti, da se bo znižal za slabše plačane nameščence. Želja nameščencev je, da bi bili vsi člani blagajne Trgovskega bolniškega podpornega društva tudi višje zavarovani in sicer na ta način, da bi se prispevek za višje zavarovanje odmeril po višini plače. Del nameščencev je z razširjenjem Šlajmerjevega doma rešil pereče vprašanje oskrbe v bolnici. Kar so lahko napravili v okviru svojega zavarovanja nameščenci, bi morali tudi delavci v okviru svo-

malodušje in nezadovoljstvo. Naša notranja fronta bo le takrat močna, ako med nami ne bo spekulativ in izkoriščevalcev in ne oseb, ki sedanje resne čase zlorabljajo v svoje osebne ali politične namene. Mi vemo, da bomo v svojih notranjih strelskih jarkih napade sovražnikov mogli le takrat odbiti, ako bo v nas polno smisla za medsebojno pomoč, za medsebojne pravice in dolžnosti, ako med nami ne bo strankarskih in socialnih razlik. Naši notranji sovražniki so oni »tursti«, ki

povsod iščejo le sebe, in ki narodno zaskrbljenost in pripravljenost izkoriščajo v nenarodne in nesocialne svrhe.

Na čelo naše notranje fronte mora stopiti vsenarodna sloga, vsesplošna ljubezen in na vseh straneh mnogo smisla za potrebe skupnosti, zlasti za potrebe malega delovnega človeka. V naših notranjih strelskih jarkih moramo biti vsi eno izenačeni v pravicah in dolžnostih. Po teh moralnih načelih moramo utrjevati svoj položaj. — ec.

Vsem poverjenikom in članom NSZ

Konzorcij Nove Pravde proglašaja mesca maj in junij za propagandna mesca za naš tisk. Vsak član in poverjenik naj v tem času pridobi vsaj enega novega naročnika ali novega člana za NSZ.

Pojdimo na delo, da razširimo list med naše prijatelje vseh stanov, ga vpeljemo v vse lokale in podjetja, kjer narodni delavec troši svoj težko prislužen denar, da s tem ustvarimo predpogoje za finančno samostojnost in neodvisnost lista.

Vsi na delo!

Konzorcij NOVE PRAVDE.

Politični pregled

Razgovori med jugoslovenskim in sovjetskim trgovinskim odposlanstvom za sklenitev trgovinskega sporazuma se razvijajo ugodno. Na nobeni strani ne delajo težav in je dobra volja očitna. Kakor poročajo tuji listi,

se Jugoslavija posebno zanima za to, da bi iz Sovjetske Rusije dobivala bombaž za svojo predilno industrijo,

ki ji grozijo težave, ako si ne bo mogla oskrbeti redne dobave bombaža. Sovjetska Rusija bi bila pripravljena postaviti Jugoslaviji za prvo potrebo na razpolago 5600 ton bombaža, Jugoslavija pa bi v Rusijo prodala 60.000 ton sukna. Moskovski listi pišejo k tem pogajanjem, da bodo 1. junija tudi vzpostavljeni redni državniški stiki med Rusijo in Jugoslavijo.

»Hrvatski dnevnik« naglašja v uvodnem članku, da se naša trgovinska pogajanja s Sovjetsko Rusijo povoljno razvijajo.

Do pogajanj z Rusijo ni prišlo s kakšnim posredovanjem, ampak so neposredno delo naše vlade.

Gre predvsem za izmenjavo gospodarskih dobrin. Mi smo v neugodnem položaju, ker je bila lanska letina slaba in tudi letošnja ne obeta biti posebno dobra. Zaradi tega smo prisiljeni uvoziti nekatere življenjske potreščine. Pri nas se dela resno na tem, da se uvedeta dva brezmesna dneva. K temu koraku smo prisiljeni zaradi tega, ker bi sicer ne imeli dovolj blaga za izvoz. Brez izvoza pa tudi ni uvoza. Iz Rusije bomo uvažali v prvi vrsti nafto in bombaž, od nas pa bi se uvažali v Rusijo nekateri gospodarski predmeti. Doslej smo bili navezani na uvoz nafte iz Rumunije.

Po vesti United Pressa

napovedujejo Nemci bliskovit napad, če bi skušali zavezniški kjer koli razširiti vojno na nova področja.

Pravijo, da bi se v takem primeru zgodilo z Balkanom enako kakor z Norveško. Govori se tudi, da se Nemci pripravljajo na veliko ofenzivo na zapadu.

Švicarski dnevnik »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da zasledujejo v Londonu in Parizu z veliko pozornostjo stališče Vatikana. Kakor se zatruje, razpravljajo v Vatikanu

o možnosti, da bi se papež v primeru, ako bi se Italija zapletla v vojno, preselil na Portugalsko.

Ta sklep je bil baže sporočen tudi že Mussoliniju. Ve vesti izvirajo od ljudi, ki so zelo blizu Vatikanu.

Po švicarskih vesteh bo Nemčija skušala še bolj razviti svoje gospodarske zveze z južnovzhodnimi evropskimi državami, kjer si hoče zagotoviti kmetijske pridelke in nekatere potrebne sirovine. Ista vest pravi,

da bo Nemčija storila vse, da bo Jugoslavija ostala izven napada.

Jugoslavija je predmet najboljše razprav v Berlinu. Tam pravijo, da je vedenje Jugoslavije popolnoma v redu. Jugoslavija je gospodarsko močna in njena vojska je,

sposobna, da odbije vsak napad pa naj pride od koder koli.

Norveški kralj Haakon je po vesti Reutersa izdal nov razglas na norveški narod. V njem pravi,

da norveška vojska trdno drži v svojih rokah postojanke v severni Norveški.

Z novo pomočjo, ki se pripravlja, jim bo uspelo vzdržati pritisk sovražnika in doseči končno zmago. Norveška vojska je bila prisiljena umakniti se iz južne in srednje Norveške le zaradi tehnične premoči sovražnika. »Jaz in moja vlada,« pravi razglas na koncu, »bo trdno vztrajala tako dolgo, dokler ne bo vsa država spet osvobodjena.«

Kakor poročajo iz Rima, je ameriški veleposlanik Phillips govoril te dni z Mussolinijem in zunanjim ministrom grofom Ciano med drugim tudi o italijanski politiki na Balkanu. Oba italijanska državnika sta odgovorila amerškemu poslaniku,

da so italijanski odnosi do balkanskih držav, posebno še do Jugoslavije prijateljski in da ni nikakih razlogov, da bi se poslabšali.

Ameriški veleposlanik Phillips je po sestankih z Mussolinijem in Ciano imel daljše razgovore s francoskim veleposlanikom v Rimu, z odpravnikom poslov angleškega poslanstva in z jugoslovenskim poslanikom Hristićem, katerega je obvestil o izjavah Mussolinija in njegovega zunanjega ministra Ciana glede Balkana.

Angleški ministrski predsednik je v torek govoril v spodni zbornici in med drugim navedel

vzroke za umik zavezniške vojske na jugu Norveške.

Razloga umika sta dva: ker ni letališč za lovska letala in ker so nemška ojačenja izredno hitro prišla. Zavezniški so se umaknili ob pravem času in bodo umaknjene čete uporabili drugod z večjim uspehom. Norveška bo vojno odločno nadaljevala in zavezniški ji bodo pomagali. Chamberlain je tudi naglasil, da ima Nemčija veliko vojsko in ugoden osrednji položaj, da lahko udari vsak trenutek na različnih mestih. Zavoljo tega ni zdaj čas za spore, zdaj je treba skleniti vrste in stisniti zobe. Treba je biti pripravljen na vse. Na koncu govora je naglasil, da trdno verjame v končno zmago zaveznikov. Iz Londona poročajo, da je

prevzel vrhovno nadzorstvo nad angleškimi vojnimi operacijami mornariški minister Churchill.

Razni svetovni listi naglašajo, da pomeni to povečano odločnost Anglije. Pod Churchillovim vplivom bo Anglija, kakor pišejo ameriški listi, z največjo odločnostjo vodila vojno z Nemčijo do končne zmage.

Iz Moskve poročajo, da je bil

maršal Vorošilov razrešen kot sovjetski komisar za vojsko

in postavljen za pomočnika predsedniku sveta komisarjev Molotovu. Na mesto Vorošilova je imenovan Timošenko, dozdajšnji poveljnik kijevskega vojaškega okrožja. Pravijo, da je padeč Vorošilov zakrivila najbrž ostra graja vodstva vojnih operacij nasproti Finski.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali na mariborskem sejmu: debeli voli po 7 do 8, poldebili voli po 5.25 do 6.75, plemenski voli po 5.25 do 7, biki za klanje po 4.75 do 5.75, glavne krave debele po 4.75 do 6.50, plemenske krave po 4.50 do 5.50, krave za klobasarje po 3.25 do 4.25, molzne krave po 4.50 do 6.25, breje krave po 4.25 do 5.25, mlada živina po 5.50 do 7.25, teleta po 5.75 do 7 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali v Slovenjem Gradcu: pršutarji po 8 do 11, v Brežicah: špeharji po 13, pršutarji po 10, v Konjicah: špeharji po 13 do 14, pršutarji po 12, v Gornjem gradu: špeharji po 9, pršutarji po 8 din.

KRMA. V Celju: sladko seno 120, slama 50, v Mariboru: seno 180, slama 75, v Brežicah: lucerna 175, seno 150, slama 30, v Gornjem gradu: lucerna 120, seno 100, slama 60 din za 100 kg.

VINO. Pri vinogradnikih se je dobilo v brežiškem okolišu: navadno mešano vino po

5, finejše sortirano po 7, v konjiškem okolišu: navadno mešano po 3, finejše sortirano po 5 do 6, v gornjegrajskem okolišu: navadno mešano po 3, finejše po 4.50 din za liter.

KROMPIR. V Mariboru 200 do 250, v Celju 250, v Brežicah 250, v Konjicah 240, v Gornjem gradu 200 din za 100 kg.

SIROVE KOŽE. V Slovenjem Gradcu: goveje 12 do 14, v Brežicah: goveje 12, telečje 16, svinjske 9, v Gornjem gradu: goveje 10, telečje 12, svinjske 6 din za kg.

VOLNA. V Slovenjem Gradcu: neoprana 25, oprana 30 din za kg.

SIROVO MASLO. V Konjicah 40, v Gornjem gradu 25 din za kg.

JAJCA. V Celju 10 kosov za 9 din, v Mariboru en kos 1 din, v Gornjem gradu en kos 50 par, v Brežicah en kos 60 par.

Sejmi

13. maja: Teharje, Koprivnik, Zagorje, Dolenji Logatec, Velika Loka, Središče, Slovenji Gradec, Lemberg, Planina pri Sevnici, Rače (samo blagovni);

14. maja: Metlika, Mozirje, Kamnik, Bušev vas, Radohova vas, Ljutomer, Mala Nedelja, Šmarjeta, Marenberg, Radovljica;

15. maja: Ljubljana, Kranj (plemenski sejem za cikasto pasmo);

16. maja: Studenec, Skocijan, Krka-Videm, Vojnik, Moravče, Kočevska Reka, Studenec-Ig, Razkrižje, Irča vas (Šmihel-Stopiče), Lukovek (Trebnje), Pilštanj;

18. maja: Tržič, Rakek.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 7. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 153.30 do 156.50 (za 189.41 do 192.61) din;

100 francoskih frankov za 86.60 do 88.90 (za 107.06 do 109.36) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 holandski goldinar za 23.48 do 23.86 (za 29.01 do 29.39) din;

1 belgijsko belgo za 7.43 do 7.55 (za 9.18 do 9.30) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.70 din. Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 427 din.

Drobne vesti

= Shod slovenskih vinogradnikov bo v Dolnji Lendavi. Vinogradniki dravske banovine, združeni v Vinarskem društvu v Mariboru, bodo letos zborovali v Dolnji Lendavi. V soboto 18. t. m. bo imelo ob 20. Vinarsko društvo v čitalnici hotela »Krone« svoj redni letni občni zbor, v nedeljo 19. maja pa bo prav tam XII. shod vinogradnikov dravske banovine. Na kongresu, ki se prične ob 10. dopoldne, bosta poročala kmetijski svetnik Vladimir Kuret, banovinski referent za vinarstvo v Ljubljani, in kletarski nadzornik iz Maribora Franjo Vojsk. V nedeljo 19. t. m. priredi podružnica v Dolnji Lendavi ob 9. uri vinsko razstavo in vinski sejem v gornji dvorani hotela »Krone«. Razstavljena bodo vina iz lendavskih gor in Medmurja. Popoldne istega dne si bodo udeleženci kongresa ogledali dolnjelendavske gorice ob naši vzhodni državni meji.

= Pomanjkanje dobrih bikov plemenjakov. V raznih krajih Slovenskih gor se že dalje časa čujejo pritožbe kmetov, da primanjkuje primernih bikov plemenjakov. Glavna krivda je v tem, ker mnogi kmetje že dolgo časa nimajo krme, zaradi česar so bili prisiljeni odprodati plemensko živino. Zdaj se poslužujejo živinorejci le kakih zakotnih bikov, kar škoduje napredku živinorejce. Potrebna bi bila pomoč banovine za nabavo zadostnega števila bikov plemenjakov, ki se naj po nižini ceni prodajo na prednejšim živinorejcem.

= Sadna letina ne obeta slabo. Pred mesecem so od vsepovsod prihajale vesti, da je huda zima uničila mnogo drevja. Zdaj, ko je začelo sadno drevje cvesti, pa se dade natančno ugotoviti kvarne posledice hude zime. Pri jablanah in hruškah je škoda le malo, nekaj več pa je pri češnjah in bre-

skvah. Pri češpljah se ni treba bati za pre-
slabo letino. Gre le za to, da nam vremen-
ske nepravilnosti ne poleti vzamejo sadu.

— Pomladni plemenski sejem rodovniške
govedi pincgavske pasme v Ormožu. Banska
uprava v Ljubljani priredi v sredo dopoldne
na sejmišču v Ormožu plemenski sejem ro-
dovniške govedi pincgavske pasme. Opozar-
jamo zanimance, da bodo na ta sejem pri-
gnani v večjem številu mladi rodovniški bi-
ki od 12 do 24 mesecev starosti, pa tudi pr-
vovrstne plemenske krave in telice. S tem
bo dana vsem zanimancem priložnost za na-
kup res dobre plemenske živine. Vsa nadalj-
na pojasnila daje Zveza selekcijskih društev
za pincgavsko goved v Ormožu.

— Imetniki predvojnih avstro-ogrskih dr-
žavnih in deželnih posojil (obveznic) naj se
prijavijo, če tega še niso storili, in sporoče
vrsto in količino obveznic v imenski vred-
nosti Društvu za zaščito koristi imetnikov
predvojnih avstro-ogrskih državnih in de-
želnih obveznic v Ljubljani, Prešernova uli-
ca 3-II. (Zveza jugoslovenskih hranilnic).

Novice

* Pismo kneginje Olge Rdečemu križu. Te
dni je bila 52. redna glavna skupščina Rde-
čega križa kraljevine Jugoslavije v Beogra-
du. Podpredsednik dr. Ivan Gjaja je prečital
nasledno pismo kneginje Olge: »Zelo obžalu-
jem, da sem zadržana prisostvovati delu
glavne skupščine našega Rdečega križa. Ko
sem lansko jesen prevzela dolžnost predsed-
nice Rdečega križa, sem občutila resnično
veselje, ker mi je bila podana možnost so-
delovanja pri tej največji narodni dobrotel-
ni ustanovi. Izpolnjena je bila moja davna
želja, da osebno delujem pri Rdečem križu,
ker sem vedno čutila polno spoštovanje in
naklonjenost do plemenitih nalog te velike
dobrotelne ustanove. Rdeči križ ima pred se-
boj zelo resne in hude naloge v današnjih
resnih časih. Treba je zastaviti največje na-
pore, da bodo njegovi plemeniti smotri čim
popolneje in pravočasno izpolnjeni. Čisto
sem prepričana, da bodo člani Rdečega kri-
ža izvršili svojo dolžnost dostojno in čast-
no, kakor so to storili njihovi predniki, saj
poznam delavnost ljudi, ki tako vdano sode-
lujejo pri Rdečem križu. Z iskreno vero v

uspeh njihovega dela pozdravljam vse pred-
stavnike in sodelavce Rdečega križa, zbra-
ne iz vse države kakor tudi vse prisotne pri-
jatelje te velike narodne ustanove.

* Pokrajinski sokolski zlet v Celju bo 29.
in 30. junija. Rok za prijave je do 15. maja.
V prijavnica naj bodo navedene natančne
številke, koliko udeležencev, predvsem telo-
vadečih, bo nastanjenih na skupnih preno-
čiščih, koliko bo navezanih na skupno pre-
hrano in koliko na gostilne. Tudi število
zletnih znakov bo s prijavnici ugotovlje-
no. Banska uprava je medtem že dovolila
uporabo celjskih šol za prenočišča v zletnih
dneh. Zletni odbor namerava izdati knjižico,
ki bo vsebovala vsa podrobna navodila v
prvi vrsti glede nastopa, zbirališč k skuš-
njam in k sprevedu, razpored javnega na-
stopa na glavni zletni dan, razstavo, razdeli-
tev prenočišč, železniških zvez in drugo. Če
bo mogoče, bodo v knjižici opisane tudi za-
nimivosti celjske in okolice, bližnje planine in
zdravilišča.

* Angleški škofje na Oplencu. Škofje An-
glikanske cerkve dr. Baxton, Parson in He-
glan so te dni bili na obisku v Jugoslaviji.
Bili so med drugim pri patriarhu Gavrilu
in posetili Oplenec. V cerkvi na Oplencu je
bila darovana svečana zadušnica, nato pa so
odlični angleški gostje položili lepe vence na
grobove vodje Karadjordja, kralja Petra I.
in kralja Aleksandra I.

* Naši ljudje, ki imajo sorodnike in svoje-
ce v Ameriki, se vselej zanimajo za odpoto-
vanja italijanskih prekomornikov, ki preva-
žajo tudi pošto. Opozarjamo jih, da odpotu-
je »Conte di Savoia« 15. maja iz Genove,
»Augustus« 27. maja iz Trsta v New York
in »Conte Grande« 21. maja v Južno Ame-
riko.

* Okrog dva milijona kmetov na Hrva-
škem kupuje žito. Izmed 99 okrajev je v ba-
novini Hrvatski 67 takih, kjer imajo prema-
lo žita. Strokovnjaki pravijo zato, da se mo-
ra poskrbeti, da se bodo v takih krajih ure-
dila skladišča, ki morajo imeti vedno toliko
živila na razpolago, da ne bo nobeden človek
na Hrvaškem lačen.

* Reševanje torpednega rušilca Ljubljane.
V Šibeniku se skrbno pripravljajo za konč-
no rešitev potopljenega torpednega rušilca
»Ljubljane«. Družba »Tripkovich« je že
opravila glavne priprave za dvigavanje lad-
je in te dni se bodo lotili glavnega dela.

* Železna ruda v Istri. Raziskovanja istr-

skih tal trajajo že dolga leta. Poleg premo-
ga in bauxita so našli zdaj še železno rudo
in sicer v Kavranu pri Pulju.

* Gospodarska sloga na Hrvatskem živah-
no deluje. Tako skuša pritegniti pod svoje
okrilje vsa gospodarska in zadružna združe-
nja na ozemlju hrvatske banovine. Mnogo
takih združenj se je že naslonilo na zagreb-
sko centralo, ki skuša vse zadružništvo po-
vezati med seboj v celoto. Zdej je Gospodar-
ska sloga nanovo poživila ribiška združenja
v Primorju. Skušali bodo urediti tako, da
bodo zadruge začele tudi same predelovati
ribe. Za nabavo priprav bodo skušali dobiti
od banske oblasti primerne podpore. Prav
tako bodo delali na to, da bi se vse ribiške
ladjice opremile z motorji. Naposled si bodo
uredili tudi lasten dovoz na tržišča, zlasti
na mestna.

* Lepi uspehi murskopoljskih konj pri dir-
kah v Beogradu. Dne 28. in 29. aprila so bile
v Beogradu velike konjske dirke beogradske-
ga Kola jahačev, ki ga je posetilo mnogo dir-
kačev iz vse države z najboljšimi konji. Teh
dirk so se udeležili tudi naši murskopoljski
kasači in dosegli odlične uspehe. Dolga vrsta
konj posestnikov z Murskega polja je dosegla
prva mesta. Murskopoljski kasači bodo po-
novno pokazali svojo hitrost pri dirkah, ki
bodo na Cvenu pri Ljutomeru 12. t. m. z za-
četkom ob 15. uri. Priidite!

* Zagreb bo imel 400.000 prebivalcev. Ban-
ska oblast v Zagrebu je odobrila splošni re-
gulacijski načrt Zagreba, ki bo v kratkem
razstavljen. Po uredbi za izvedbo novega
načrta bo število prebivalstva povečanega
Zagreba zraslo na 400.000 duš.

* Novo postajališče na Dolenjskem. Na
8 km dolgi železniški progi Novo mesto —
Straža-Toplice bodo sredi maja odprli novo
postajališče v bližini Zaloga. Postajališče ne
bo imelo postajnega poslopja, temveč bo po-
stavljena le lopa, pri kateri se bo vlak ustav-
ljal, da bodo potniki lahko vstopali in izsto-
pali ter kupovali vozne listke pri službujo-
čem sprevodniku. Postajališče bo za okolico
važnega pomena, ker morajo ljudje pešati
v oddaljeno Stražo ali pa v Novo mesto. Po-
stajališče se bo imenovalo Prečna. Ljudje pa
s tem niso zadovoljni. Sicer spadajo vasi v
okolju postajališča v občino Prečno, ki pa
je odtod precej oddaljena. Zato bi jim bilo
bolj prav, če bi postajališče imelo ime Zalog
ali Log, ker sta ti dve vasi bližji postajališču.

* Zanimiv nastan gluhozemih bo v Ptuj

Pan Keller

26

DOM Roman z gora

Poslovenil B R

»Lenka, krivico smo ji delali. Takšnih
žensk je malo!«

Dekle ni odgovorilo. Samo ihtelo je. Čez
nekaj časa je rekla:

»Mora se vrniti — mora se vrniti k nje-
mu!«

»To ni mogoče, Lenka! Nihče ne ve, kam
je šla, niti njen oče.«

In na teh dveh ljudeh se je izpolnilo zo-
pet tisto, kar je tako staro kakor svet. Ple-
menito dejanje je edina pot do sovražnika in
edino zna ustvariti most čez še tako globok
prepad. Ta most je zdaj stal in bil tako tr-
den, da ga nič več ne bi bilo moglo podreti.

Lenka in Matija sta se drug pred drugim
sramovala in drug drugega sta skušala tola-
žiti.

Nekaj časa sta še govorila, potem sta šla
v izbo. Luč je gorela in Henrik je sedel za
mizo. Ni ju pogledal, ko sta vstopila.

Spet je Lenka obstala pri vratih. Potem je
iznenada planila k Henriku in pokleknila k
njegovim nogam.

Presenečen jo je pogledal.

»Lenka, kaj iščeš tu?«

Dekle ni moglo izpregovoriti niti besedice.
Matija je položil Henrikovo roko na ramo.

»Bodi dober z njo, Henrik! Lota je pisala
tudi njej. Lenka je uvidela, da je delala Loti
krivico, in jaz tudi.«

Henrik se je žalostno nasmehnil.

»Zdej, ko je vse končano, ko se ne da več
popraviti, sta spoznala...«

»Henrik, dovoli mi, da ostanem pri tebi!«
je zaihtela Lenka.

»Ne, kdor ubeži, naj se ne vrača. Ne Ma-
tija, ne ti in tudi ne ona! Nikogar ne po-
trebujem več!«

Lenka je vstala.

»Ali naj res grem, Henrik?«

»Da!«

»Ne, ne pojde in jaz tudi ne! Tu bova osta-
la oba. Vsaj nocoj. Pri tem vremenu in po-
noči naju ne boš podil. Tega od naju ne mo-
reš in ne smeš zahtevati.«

Henrik ni odgovoril. Zato sta oba sedla za
mizo. Nekaj časa sta molčala, potem pa je
Matija rekel:

»Henrik, zakaj nama pa ne poveš, kaj mi-
liš storiti?«

»Ni potrebno.«

Potem Matija ni več silil vanj. Vedel je,
da bo mladi Bukovnik, ki je bil s seboj stra-
šen boj, sam od sebe izpregovoril. Tako se je
tudi zgodilo. Čez nekaj časa je Henrik planil
kvišku:

»Stran moram — stran iz te nesrečne —
preklete — hiše.«

»Vidiš, Henrik,« je tedaj dejal Matija, »za-
kaj se pametno ne pogovoriš z nama? Naj-
bolje je, da dom prodaš, in dokler se ga ne
iznebiš.«

»Naj bi tako dolgo tu ostal? Tu? Niti en
dan več! Niti en dan!«

»To pravim tudi jaz. Stran moraš iti! Ju-
tri! In da ne bo posestvo zapuščeno, ostane-
va Lenka in jaz tu, dokler ga ne prodava.
Potem ti bova poslala denar in za nič več
se ti ne bo treba brigati, tudi za naju ne.«

Henriku je bil ta predlog menda po volji.
Matija je še dolgo govoril o njem in je čisto
pridobil mladega Bukovnika za svoje načrte.

Tako se je Bukovnikov Henrik naslednji
dan poslovil od svojega doma. Bled je bil,
drugače pa ni prav nič izdajalo njegovega
razburjenja. Z Matijo in Lenko se je pogo-
voril samo o poslovnih zadevah. Obljubil je
Matiji, da mu bo kmalu poslal sodno po-
oblastilo, da dom proda.

Kmalu po kosilu je velel Rogl'u, naj za-
preže. Sam pa je še enkrat stopil v svojo
sobo.

»Obleko in knjige bosta poslala za mano,
ko vama bom sporočil svoj naslov!«

»Da, Henrik!«

»Drugače naj ostane vse, kakor je. Niče-
sar drugega ne maram. Če hočeta, lahko na-
pravita dražbo. In če si hočeta kaj vzeti za
spomin, si kar vzemita. Jaz ne maram ni-
česar.«

»Da, Henrik!«

Še enkrat je šel po sobi in obstal pri oknu.
Zagledal se je čez cesto, potem pa se je na-
glo obrnil.

»Zdej pa pozdravljeni! Ali je že zapre-
ženo?«

Lenka je začela na glas jokati, Matija pa
se je bled naslanjal ob rob mize.

Henrik je obstal sredi sobe. Nekajkrat so
se mu prsi krčevito dvignile, potem pa je
skomignil z rameni in šel.

Skoraj neslišno so zdrsnile sani skozi na-
stečaj odprta dvoriščna vrata, ki jih je hla-
pec potem hitro zapahnil.

Z zaprtimi očmi se je peljal Henrik nav-
kreber. Šele ko je voz že hitel skozi gozd,
je odprl oči.

11., v Ljutomeru in Murski Soboti pa 12. tm. Nastopili bodo tudi z igro, pri kateri bodo govorili. Pozivamo zato prebivalstvo v Ptuj, Ljutomeru in Murski Soboti, da obišče njihove prireditve v čim večjem številu in jim s tem dokaže priznanje za njih delo in jim da novih izpodbud v nadaljni borbi za dosego socialno pravičnejšega obstanka, kakor so ga zdaj deležni.

* **Vode naraščajo.** Iz Maribora poročajo, da neprestano deževje zelo škoduje sadnemu cvetju. Razen tega pa grozijo tudi povodnji. Poleg Pesnice, Dravinje in drugih voda, ki so od nalivov motne in zamazane, je tudi Drava že močno narasla.

* **Žrtev elektrike.** Te dni se je pripetila v Slovenski Bistrici usodna nesreča. Pri zidarskih delih v neki tvornici je bil zaposlen 25letni pomožni delavec Štefan Pongračič. Po nesrečnem naključju je med delom prišel v stik z električno žico, na kateri je obvisel. Ko so videli njegovi tovariši, kaj se je zgodilo, so takoj odklopili tok, da bi Pongračiču rešili življenje. Toda bilo je prepozno. Ko so Pongračiča sneli z električne žice, je bil že mrtev. Pongračič je bil marljiv delavec. Blag mu spomin!

* **Nesrečna smrt pri cerkvenem zvoniku.** Raka dobi nov zvon. Zato so te dni še ostale tri zvonove sneli in napravili novo ogrodje za vse štiri zvonove. Poleg večjega števila delavcev je bil pri tem delu zaposlen ključavničar France Nerat iz Rake. Ko je svoje delo opravil, je rekel ostalim delavcem, da gre naravnost domov. Šel je iz cerkvenega stolpa. V trenutku, ko je stopil iz cerkve in zavil mimo zidu, pa je eden izmed delavcev vrgel star hrastov tram iz zvonika na tla in zadel Franceta Nerata na glavo. Nerat je bil pri priči mrtev, ker mu je tresk glavo razklal. Okoličani obžalujejo na tako usoden način preminilega pokojnika, ki je bil daleč na okrog znan kot priden delavec. Bil je skrben oče svojim številnim otrokom, ki jih je vse vzgojil v narodno-zavednem duhu. Naj bo dobremu očetu in pridnemu obrtniku ohranjen časten spomin, žalujočim pa izrekamo odkritosrčno sožalje.

* **S sinčkom je skočila pod brzovlak.** Blizu postaje v Laškem je v ponedeljek skočila pod popoldanski brzi vlak, ki prihaja v smeri od Zidanega mosta, še ne 30 let stara delavčeva žena Marija Doberškova. S seboj v smrt je vzela tudi svojega 4 letnega sinčka. Vlak je obe trupli razpolovil. Ljudje pripo-

vedujejo, da je Doberškova šla pod vlak iz obupa, ker je bil njen mož premeščen od rudnika Hude jame k rudniku v Rajhenburgu, kjer pa mu ni bilo obstanka. Iskal je službe in jo je našel v neki tvornici v Mariboru. Ali medtem je Doberškova marsikaj pretrpela in je slednjič obupala.

* **Tovorni vlak se je zvrnil v reko.** V noči na nedeljo se je pripetila na železniški progi med Sarajevom in Bosanskim Brodom velika železniška nesreča. Med postajama Nemilo in Begovim Hanom je voda izpodkopala železniški nasip v dolžini 25 m tako, da so tračnice obvisle v zraku. Iz Nemile je privozil tovorni vlak in strojevodja ni opazil, da je nasip izpodkopan. Vlak se je zvrnil po strmim nabrežju šest metrov globoko v reko. Nesreča je zahtevala življenje kurjača Sima Vučiča. Hudo ranjena sta bila še dva železničarja. Gmota škoda je velika.

* **Smrtna nesreča z motornim kolesom.** Ko se je 56letni Martin Gajšek, strojnik v umobolnici v Novem Celju, peljal nedavno z motornim kolesom po državni cesti iz Zalca proti Petrovcem, je izgubil oblast nad vozilom in padel tako nesrečno, da je dobil smrtno nevarne poškodbe na glavi in telesu. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico, kjer je umrl.

* **V visoki starosti je umrl v Velikem Otoku pri Postojni** po vsem Krasu znani posestnik Jože Jurca. Štel je 81 let. Do smrti je skrbno vodil svojo domačijo. Vse življenje je bil zaveden mož. Tako je vzgojil tudi vse svoje otroke. Zapustil je ženo in več odraslih otrok. Vseh poslednjih dvajset let je pokojnik žaloval za svojim sinom Franceom, legionarskim poročnikom, ki je padel v koroških bojih v Šmarjeti. Bodi mu časten spomin! Preostalom naše sožalje!

* **Strela je zažgala kozolec.** Pred dnevi je bila okoli Dolenjskih Toplic nevihta, med katero je nekajkrat udarila strela in v Dobindolu pod Uršnimi seli zažgala kozolec.

* **Trije so šli pod vlak zaradi nesrečne ljubezni.** Na progi med Rajhenburgom in Blanco je te dni zvečer skočila pod vlak 15-letna Kožuhova Angela iz Presluka pri Blanci. Kolesa lokomotive so ji glavo odrezala. Domnevajo, da je vzrok samomora nesrečna ljubezen. Naslednjo noč sta šla v podobno prostovoljno smrt 23-letna Gričarjeva Justa in 34-letni rudar Lipovšek Anton, oba iz Hrastnika. Vlak je obema odrezal glavi. Pri Lipovšku so našli poslovilno pismo, v kate-

rem pravi, da sta šla v smrt zaradi nesrečne ljubezni. Lipovšek je bil sicer poročen v Hrastniku, z ženo pa se ni razumel, zato je iskai utehe pri Gričarjevi.

* **Po neprevidnosti se je ustrelil.** Nedavno zvečer je družba oficirjev v hotelu »Triglav« v Mojstrani praznovala pravoslavne velikonočne praznike. Med njimi je bil tudi rezervni podporočnik g. Armin Grad, zet hotelirja in dvornega nadlovca g. Janeza Robiča v Mojstrani. Bil je zelo dobre volje. Ko je prišel okoli polnoči domov, je svojo soprogo podražil, da se bo ustrelil. Res je nameril samokres na sence, sprožil in se smrtno začet zrušil na tla. Grad je to storil, ker je bil prepričan, da samokres ni nabit. Smrt je nastopila takoj. Pokojnik je bil priljubljen mož in zelo skrben gospodar. Bodi mu ohranjen lep spomin prizadetim svojcem pa naše iskreno sožalje!

* **Pogrešan vojaški obveznik.** Posestnik in oče sedmih otrok Janez Pavšič iz Lakenca pri Mokronogu je bil že nekaj časa pred veliko nočjo na orožnih vajah na Sušaku. Pričakovali so ga za praznike domov. Ker ga ni bilo, so domači menili, da je ostal dalje časa v vojaški službi. Ko pa ga teden za tednom le ni bilo domov, so začeli sumiti, da se je morda ponesrečil pri znani železniški nesreči pri Ozlu blizu Metlike. Potrebno bo vse storiti, da se dožene, ali je pogrešanec morda res med ponesrečenci.

* **Slepi berač in njegova mačeha utonila v potoku.** V Cigonci je živel 52-letni slepi berač Alojzij Lah in ga je vodila okrog dobrih ljudi njegova 65letna mačeha Marija Lahova. Beračila sta okrog po Sloveniji in od časa do časa sta prihajala na svoj dom v Cigonci. Te dni sta bila v Spodnji Ložnici, kjer sta obiskala nekoliko posestnikov. Dobil sta pri nekaterih jabolčnike in vina ter sta bila nekoliko vinjena. Že v temni noči sta se napotila po dežju proti domu. Tja pa nista prispela in je drugega dne našel posestnik Ferdinand Kobula v močno narasli Ložnici pri Jeričevem jezu Alojzija Laha utopijene. Njegove mačeha Marije Lahove doslej še niso našli. Sodijo, da je tudi utonila, a da je nieno truplo voda odnesla dalje.

* **Najdeno truplo novorojenčka.** V nedeljo popoldne so otroci iz Brinja, občina Dol pri Ljubljani, na levem bregu reke Save našli truplo novorojenčka moškega spola. Trupelce je bilo vrženo v Savo ali Ljubljano nekje nad Ljubljano ali v neposredni

Zdaj ni mogel več videti doma in vasi. Vse je ležalo za njim zakopano v zasneženi dolini. Videl je samo še kraj, kjer je nekoč za Loto trgal šmarnice. Studenec, ki je takrat prijazno žuborel, je bil zdaj molčeč. Kmalu nato je v daljavi zagledal zvonik. V njegovi bližini je bila železniška postaja. Od onod hiti železna cesta v svet. Včeraj ona, danes on. Vsak svojo pot.

V Ljubljani na postaji je stal mlad vojak. Tri železničarje in tri ženske je že vprašal, ali gorenjski vlak še ni prišel, in vselej se je moral zadovoljiti z odgovorom, da je še dovoli časa do njegovega prihoda. Zato je slabe volje sedel na klop, vzel iz žepa brzovjavko in bral.

»Henrik pride z vlakom ob štirih v Ljubljano. Počakaj ga. Nekaj važnega se je zgodilo. Matija.«

Janez se je prijel za svoje noge. Še zdaj so bile vse trde od prvega strahu. Zmerom je mislil, da prihajajo brzovjavke le takrat, kadar kdo v družini umre. Ko je dobil brzovjavko, je začel jadikovati in stokati, da mu je dal stotnik, ki je prišel mimo, najprej kratek poduk o človeški neumnosti, potem pa takoj dovoljenje, da sme vso noč ostati izven vojašnice.

Tedaj je prirohnal vlak na postajo. Mladi branilec domovine se je stisnil k stebri in opazoval ljudi, ki so hiteli mimo. Ne dolgo in zagledal je prijatelja, ki ga je iskal.

»Henrik, Henrik, kaj se je pa zgodilo? Kaj važnega je pa bilo?«

»Ti si, — Janez? Kako si pa prišel sem? Kako pa veš, — da?« —

»Čakajte! Prostor! Prostor!«
Šla sta na trg pred postajo.

»Henrik, povej mi, ali je kdo umrl?«
Mladi Bukovnik ga je začudeno pogledal.
»Henrik, povej mi vendar! Ali je morda moj oče umrl?«

Janezu so se začele nabirati solze.

»Ne, Janez, vsi so doma zdravi. Samo jaz — jaz bi bil malone umrl.«

»Ti? Kaj pa ti je?«

»Zdaj nič več. Zdaj mi prav nič več ne manjka.«

V majhni gostilni sta bila potem našla tih kotiček. Tam je Henrik Janezu na hitro povedal, kaj se mu je primerilo in kaj ga je privedlo v Ljubljano. Kaj bo tu počel, še sam ne ve. Samo od hiše stran je hotel priti. V Ljubljani je dosti boljše. Potem sta šla na njegovo željo v neko zabavišče. In če je bil Janez v gostilni še čisto nesrečen, je tu postal veder in razigran. Strmel je na oder in kar pozabil na vse svoje težave.

Henrik je tiho sedel zraven njega. Sam pri sebi se je moral žalostno nasmehniti, če je pomislil, da se mu še včeraj niti sanjalo ni, da bo nocoj tu sedel.

Nastopila je skupina pevcev. Pela je pesem o domotožju. Henrik si je naročil vina, Janez pa se je zamaknil v pesem in spet so se mu začele nabirati solze v oči. Pozno v noč sta sedela v zabavišču. Nazadnje sta bila že oba nekoliko okrogla.

Henrik je spremil Janeza do vojašnice.

»Lahko noč, Janez! Ti si mi edini ostal zvest, ti in tvoj oče. Zdaj se bova lahko še dostikrat videla!«

Toda ko je potem blodil po praznih ulicah, je dobro čutil: tudi mesto človeku ne more nadomestiti doma. Tudi tu, kjer prebiva to-

liko ljudi, čuti osamljen človek vso strahoto samote.

Ravnatelj gimnazije je Henrika sprejel zelo prijazno. Dobro se ga je še spominjal, saj je bil Henrik pred leti prijatelj njegovega nečaka in je večkrat prišel tudi na njegov dom.

Zdaj, ko je slišal zgodbo Henrikovega življenja in trpljenja, se je spet začel zanimati za mladega moža. Malo ga je izprašal in ko je videl, da Henrik starega znanja ni pozabil, ampak da ga je še izpopolnil, mu je svetoval, naj se vpiše kot privatist v zadnji razred in naj na koncu leta polaga zrelostno izkušnjo.

Tako si je Henrik vzel sobico v mestu in se ves posvetil učenju. Kako je bil vesel prijaznega sprejema pri ravnatelju! In ko je začel zdaj v skromni sobici spet prebirati knjige in si je napravil učni načrt, se mu je sobica začela dozdevati kar zelo domača.

In Henrik je postal tih mož, človek, ki se ni nikoli smejal, pa tudi ne tožil in se jezil na svojo usodo.

Ob nedeljah ga je obiskoval Janez. Ta mu je zmerom prinesel s seboj žarek veselja in dobre volje. Henrik se je z njim pogovarjal in veselil. Samo o domu ni smel govoriti z njim. Henrik se ni niti najmanj zavedal, da ljubi v tem preprostem, dobrodušnem fantu še zmerom košček svojega doma.

Nekega dne sta šla na grad. Janez je opazoval mesto, ki je ležalo pred njim, Henrikov pogled pa se je izgubil v daljavi.

Tedaj mu je Janez položil roko na ramo.

»Henrik, kam pa gledaš? Katere gore pa so tam na obzorju?«

»Ugani, Janez!«

Mišini Ljubljane. Kdor bi mogel dati kakšne podatke o krivcu naj to sporoči takoj orožniški postaji v Dolu pri Ljubljani ali upravi policije v Ljubljani.

* **Vlak mu je odrezal nogo v gležnju.** V poči na ponedeljek se je 46-letni delavec Lesjak Kristjan vračal po Gasilski cesti proti svojemu domu v Gramozni jami v Ljubljani. Šel je čez železniški prehod nad gorbenjsko postajo, kjer so premikali vagoni. V temi pa je prišel pod lokomotivo, ki ga je podrla in mu nogo odrezala v gležnju. Lesjaka je reševalni avto prepeljal v splošno bolnišnico.

* **Mrtvec na železniški progi.** V nedavni noči so našli med postajama Pragerskim na progi razmesarjeno truplo mlajšega moškega. Na podlagi listin, ki so jih našli pri mrtvecu, so ugotovili, da je šlo za nekega Radoja Sredoševiča. Po voznom listku je bilo tudi razvidno, da se je bil peljal iz Ljubljane v Maribor. Kako se je nesreča zgodila, ni znano. Najbrž je Sredoševič po nesrečnem naključju padel iz vlaka pod kolesa vagonov, ki so ga razmesarili.

* **Za zastrupitvijo je umrl.** Pred dnevi se je v samomorilnem namenu zastrupil z lizolom 27-letni Toman Lunder, sluga v kinu Slogi v Ljubljani. Bil je na izletu v Borovnico, ko je segel po strupu, kakor pravijo, iz nesrečne ljubezni. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer so mu zdravniki nudili vso pomoč, a je bilo vse zaman.

* **Vlomi pobeglega kaznjence.** Pred dnevi je pobegnil iz mariborske moške kaznilnice Ignac Lubej iz Slivnice pri Hočah, ki je bil na delu izven kaznilnice. Lubej se je zatekel v Laporje, kjer je izvršil v enem dnevu kar dva vloma.

* **Smrtna žrtev pretepa.** V Ruperčah pri Sveti Marjeti ob Pesnici je v viničarji posestnika Senekoviča nastal med fanti pretep in je bil viničarjev sin Karel Puhner zabit z nožem v stegno. Rezilo mu je preskakalo odvodnico in je nesrečnež izkrevavel. Storilca, ki ga je zabil, nimajo.

* **Stroj je ukradel.** Na eno leto in dva meseca zapora je obsodilo okrajno sodišče v Celju 29-letnega delavca Franca Javorška s Stranice pri Konjicah, ker je bil ukradel tapetniku Jazbecu v Celju stroj za pukanje žime.

* **Neznanec je izmaknil davčnemu slugi 10 tisoč dinarjev.** Te dni je bila izvršena na

mariborski glavni pošti državna tatvina. Sluga mariborskega davčnega urada Ignac Paj je prišel na pošto, da bi dvignil denar, ki je bil davkarji nakazan, in da bi potem večje zneske, katere je davkarja odposlala naprej, izročil pošti. Najprej je dvignil pri linici za izplačevanje 23.000 din. Denar je bil v treh zavojih; v dveh je bilo po 10.000, v tretjem pa 3000 din. Bili so sami stotaki. Z dvignjenim denarjem je potem sluga odšel k drugi linici, da bi določeni znesek, ki ga je davčni urad odposlal, izročil blagajniškemu uradniku. Pri tem ni dovolj pazil na denar, ki ga je imel pred seboj na polici pred linico. Ta kratek trenutek je izrabil spreten človek ter mu izmaknil zavoj z 10.000 din. Ko je sluga segel po denarju, da ga izroči poštnemu blagajniku, je na svoje največje presenečenje opazil, da je okraden. Takoj je bilo vse alarmirano, toda tat je izginil kakor kafa.

* **Opeharil jo je.** K trgovki Justini Malgajevi v Vrhu pri Žalcu je prišel nedavno Karel Štal iz okolice Ptuj in na zvit način od nje izvalil še dobro ohranjeno moško kolo in nov šivalni stroj. Štal je nekje v okolici šivalni stroj prodal za 1000 din, s prisleparjenim kolesom pa pobegnil.

* **Potepuha iščejo.** Orožniki iz St. Pavla pri Preboldu iščejo 38-letnega Karla Vegla, po rodu iz Donawitze pri Leobnu, pristojnega pa v St. Pavel. Vegl je bil dalje časa uslužben kot delavec v Mautnerjevi tvornici v St. Pavlu, pa se je kmalu naveličal poštenega dela. Pred dnevi je ponoči vdrl v skladišče tvornice in ukradel več delov strojev, ki jih je kasneje prodal za staro železo, denar pa zapravil. Vegl je pobegnil najbrž v Nemčijo.

* **Ciganki sta ukradli velik znesek denarja.** V Loki pri Zidanem mostu sta se pred dnevi vtihotapili dve mlajši ciganki v stanovanje Rudolfa Fona in ukradli nad 18.000 dinarjev v bankovcih po 500 in 100 din. Ciganki sta po tatvini šli proti Bregu, nato pa proti Sevnici in dalje proti Hrvatski. Kakor so ugotovili orožniki, sta ciganki najbrž iz družine Nikoličev, ki se navadno zadržujejo okrog Zapršiča in se klatijo po vsej Sloveniji in Hrvatski.

* **V Zagrebu so odkrili tvornico za ponarejanje vina.** Vinarski nadzornik banske uprave banovine Hrvatske je odkril na Med-

veščaku podjetje, ki je ponarejalo vino v velikih količinah. Ponarejeno vino se je prodajalo doma in izvažalo v tujino.

* **Strogo obsojeni krivoprisežniki.** Pred malim senatom mariborskega okrajnega sodišča je bila razprava proti trem osebam zaradi krive prisige. Zagovarjali so se šivilja Josipina Štandekerjeva iz Nasipne ulice na Pobrežju in zakonca Ana in Rok Bogovičeva s Ptujске ceste na Tezmem. Ana Bogovičeva je zgradila leta 1934. na Spodnji Dobravi hišo. Potreben les ji je dobavil posestnik Josip Kofler iz Bistrice pri Limbušu. Za ta les mu je Bogovičeva dolgovala 20 tisoč dinarjev. Ker zneska ni plačal, jo je Kofler tožil in njena hiša bi morala priti na dražbo. V tej stiski sta se zakonca Bogovičeva obrnila na Josipino Štandekerjevo. Ker je Štandekerjeva dobila neko posmrtnino, sta jo prosila, da jima posodi 6000 din, katere sta dala Koflerju in na ta način preprečila dražbo. Ko pa je potem Kofler zahteval še ostanek in je spet grozila dražba, sta pregovorila Štandekerjevo, da je prepustila Koflerju terjatev, ki jo je imela vknjiženo na nekem posestvu. Štandekerjeva je res privolila. Kofler je bil s tem zadovoljen in reč bi bila v redu, če bi se istočasno ne bi bil zanimal za terjatev Štandekerjeve tudi državni zaklad, ker je bila Štandekerjeva kaznovana zaradi tihotapstva na večjo denarno globo. Tej nevarnosti pa so se spet izognili na ta način, da je Štandekerjeva pred sodiščem prisegla, da dolguje Bogovičevi že od leta 1930. znesek 24.000 din. To sta prisegla tudi Ana in Rok Bogovič. Državni zaklad ni prišel na ta način do svoje terjatve, medtem ko sta si Bogovičeva rešila svojo hišo. Pokazala pa sta kaj malo hvaležnosti. Ker je Štandekerjeva prisegla pred sodiščem, da je dolžna Bogovičevi 24.000 din, sta jo Bogovičeva za ta znesek tožila. Misli sta si, da bo Štandekerjeva rajši plačala, kakor pa bi priznala krivo prisego. Ta pa je na sodišču izdala vso zadevo, in tako se je trojica znašla pred sodiščem. Bogovičeva sta oba tajila krivo prisego in sta navajala razne dokaze, da jima Štandekerjeva res dolguje omenjenih 24 tisočakov. Dokazilna zgradba pa se je porušila pri trditvi, da je Ana Bogovičeva posodila ta denar leta 1930., medtem ko je Štandekerjeva s pričami dokazala, da se je z Bogovičevimi spoznala šele leta 1934. Sledila je potem sodba, ki je bila za Štandeker-

»Ne vem. — pa vendar niso naši hribi, kaj?»

»Da,« je tiho odvrnil Henrik.

»Henrik!»

Mladi Bukovnik pa se je že obrnil stran in začel iti v dolino.

Drugič je prišel Janez k Henriku, položil zavitek predenj na mizo in dejal:

»Klobase sem dobil od doma. Henrik, pol sem jih tebi prinesel.«

Henrik ga je nejevoljno pogledal.

»Kdo ti je pa to naročil?»

»Nihče. Ti si zmerom tako dober z menoj, pa sem hotel biti še jaz nekoliko — Saj mi ne boš zameril?»

»Vzemi zavitek s seboj, Janez! Nisem lačen.«

»Saj tudi jaz nisem. Toda rečem ti — če klobase ne vzameš, me ne bo nikoli več k tebi. Da boš vedel!«

Henrik je moral klobase vzeti. Toda ko se jih je zvečer lotil, se ni mogel učiti. Zato je vse, kar mu je ostalo, podaril svoji gospodinjici.

Na pomlad je postal Henrik nemuren. Kmet v njem se je zbudil. Vsak dan je mislil na poljska dela, ki so zdaj na vrsti in nekoč je šel tako daleč iz mesta, da je srečal prvega kmeta, ki je na njivi oral. Debelo uro ga je od daleč opazoval. Zamišljen in s sklonjeno glavo je šel potem ob reki dalje in ko se je vrnil domov, je pisal Matiji, naj zaenkrat še ne prodaja kmetije. Sam se ne misli vrniti domov, lahko se pa primeri, da se bo še kako drugače odločil.

Tako se je približal dan njegove izkušnje. Zadnje mesece se je Henrik učil kakor črna kava in kar bled in okleščen je postal v

obraz. Roke je že spet imel bele in mehke kakor nekoč.

Kmalu nato je Janez dobil brzojavko. Spet se je hudo prestrašil, pa se je odločil, da to pot ne bo začel takoj tuliti, ampak da bo brzojavko najprej odprl in prebral, kaj je v njej zapisano. In bral je tole:

»Izkušnjo sem napravil. Pridi čimprej! Tvoj Henrik.«

Mladega vojščaka je to čisto zmedlo, najprej zaradi tega, ker je zdaj Henrik postal pravi visokošolec, še bolj pa zaradi tega, ker ni vedel, da je v isti kraj, kjer človek živi, mogoče poslati brzojavko.

Priskrbel si je dopust, preštel je svoj denar si izposodil še tri goldinarje, kupil glinast vrč in šel s tem darilom k Henriku.

»Henrik, človek božji! Tole sem ti prinesel, ker si zdaj postal črnošolec!«

Tedaj se je Bukovnikov Henrik zasmeljal, kakor se še dolgo ni.

Stisnil je prijatelju roko.

»Janez, ali si res tako vesel, kakor se ti na obrazu vidi?«

»Tako sem vesel, da bom še danes napravil kakšno neumnost in sedel! Čisto prepričan sem bil, da ne boš izdelal.«

Ko sta potem sedela skupaj in je Henrik pil iz novega vrča, je dejal:

»Poslušaj, Janez! Zdej se bova malo pomenila o prihodnosti! Doslej mi je bilo vseeno, zdaj pa moram napraviti načrt. Torej, jaz pojdem na medicino.«

»Kaj?«

»Veš, zdravnik bom. Pomagati bolnim ljudem, — to je danes edino, kar je še kaj vredno. Tudi Lizika je srečna, ker je pri bolni-

kih. In ti, Janez, boš kmetoval, ko bo vojaščina za tabo. Za rudarja nisi!«

»Vem, da nisem. Toda to bi mi prineslo vsaj petnajst goldinarjev na teden. Zaradi Lenke sem mislil biti rudar. Saj veš, da se bova vzela.«

»Seveda! Torej na kratko. Ti boš vzel od mene Bukovnikov dom v najem!«

Janez mu je klavrno pomežiknil.

»Da bi vzel Bukovnikov dom v najem? To bi že bilo nekaj! Toda vse moje premoženje je nekaj goldinarjev dolga.«

»Premoženja ne potrebuješ. Sicer ima pa tudi Lenka nekaj. Od tega, kar bosta posestvo in opekarna na leto prinašala, mi boš dajal polovico za najemnino. Nič drugega. In sicer ob koncu leta.«

Henrik je potem Janezu razložil, koliko izdatkov je vsako leto, koliko posestvo z opekarno vred na leto prinese in koliko je približno dobička, če so domači ljudje vsaj malo skromni.

Konec pesmi je bil ta, da je Janez padel Henriku okoli vratu in začel tuliti od veselja. Šele počasi je prav doumel srečo, ki ga je čakala in ki mu je tako nepričakovano padla v naročje. On, sin oskrbnika, bo najemnik velike kmetije in opekarni! In Lenka bo njegova! Spet se bo lahko vrnil domov, kjer je živel že od mladih nog!

Čez nekaj časa je napravil prav resen obraz, se opravičil, odšel in se čez četrto uro vrnil. Obraz mu je kar žarel.

»Kje si pa bil?« ga je vprašal Henrik.

»Veš, kaj sem napravil?« je dejal še ves zasopel. »Domov sem brzojavil, da sem zdaj najemnik. Naj se še oni malo prestrašijo, ko bodo dobili brzojavko!« (Dalje)

jevo še najbolj mila. Dobila je namreč šest mesecev strogega zavora. Ana Bogovičeva je dobila eno leto in dva meseca strogega za-

pora in štiri leta izgube častnih pravic, Bogovič Rok pa eno leto strogega zavora in štiri leta izgube častnih pravic.

Švedi bodo z avtomobili onemogočali pristajanje letal

Švedska je v zelo neprijetnem položaju, ker je ob njenih mejah zadivljala vojna. Zavoro tega se je med Švedi tudi pojavila skrb, kako zavarovati švedska letališča, da ne bodo na njih v množicah pristajala sovražna letala in izkrcavala sovražne čete, tanke in topove. Švedska ima osem vojaških letališč in sicer v Karsborgu, Bodenu, Östersundu, Västerasu, Barkarbyju, Karlstadu, Malmslattu in Ljungbyhedu.

Velesile lahko svoja letališča varujejo z močnimi jatami lovskih letal, ki so stalno pripravljena za vzlet, ali pa z močno verigo protiletalskih topov in strojníc, ki lahko napravijo v zraku ognjeno zapreko, čez katero sovražna letala ne morejo brez velikan- skih izgub. Švedsko letalstvo, ki je šele v razvoju, ne zmore tega. Prav tako tudi ne protiletalska obramba, ki jo bodo Švedi v primeru vojne krvavo potrebovali za varstvo nezaščitenih mest in za varstvo prostrovo, kjer se bo zbirala njihova vojska. Lahko bi bilo letališča tudi pokvariti ali

jih napraviti neuporabna z različnimi zaprekami, toda v tem primeru bi bila letališča neuporabna tudi za švedsko letalstvo.

Švedi so prišli zato na prav zelo izvirno zamisel. Sklenili so, da bodo svoja letališča spremenili v prostore, na katerih bodo stali avtomobili. To zamisel so že uresničili. Pri tem jim dobro služijo razkošni avtomobili, kakor stari tovorni avtomobili. V dolgih vrstah so ta vozila pripeljali na letališča in jih tam razporedili tako, da so ves prostor razdelili v majhne odseke, na katerih ne more pristati nobeno letalo. 200 do največ 300 avtomobilov zadošča, da se še na tako velikem letališču onemogoči pristajanje vsakega letala. Z 2000 avtomobili, kar pomeni komaj dva odstotka vseh takšnih vozil na Švedskem, bo Švedska lahko zavarovala vsa svoja letališča. Kadar bodo potrebovala letališče švedska letala za vzlet ali pristanek, se bodo avtomobili hitro umaknili, četrť ure kasneje pa se vrnili na svoja mesta in letališče bo spet zavarovano.

V nizozemskih kolonijah biva 70 milijonov ljudi

Kraljevina Nizozemska, ki s takšno odločnostjo brani svojo nevtralnost in neodvisnost, je četrta kolonialna sila na svetu. Njene kolonije so znane pod imenom Nizozemska Zahodna Indija in Nizozemska Vzhodna Indija. Nizozemska kolonialna posest je bila v preteklosti še večja. Poleg obeh Indij so imeli še Formozo, ki je danes japonska, otok Ceylon, ki je danes angleški, in Brazilijo, ki je danes samostojna država. Med prvimi so odkrili Avstralijo in ustanovili v Severni

Ameriki naselbino Novi Amsterdam, iz katerega se je razvil današnji New York. Kljub temu, da so v teku stoletij od te svoje posesti mnogo izgubili, predstavljajo njihove današnje kolonije še zmerom velikansko ozemlje in veliko bogastvo.

Obe nizozemski Indiji merita skupno 2.070.000 kvadratnih kilometrov, kar je 60-krat več kakor sama evropska Nizozemska. Prebivalcev štejejo njene kolonije 70 milijonov ali osemkrat več kakor njihova ev-

ropska gospodarica.

Nizozemska Vzhodna Indija spada med najbogatejše kolonialne posesti na svetu. Pri čeluje najvažnejše sirovine, ki so skoro sto odstotno namenjene izvozu. Leta 1937 je znašal ves izvoz iz te kolonije vrednost 951 milijonov holandskih goldinarjev (okoli 28 milijard dinarjev). Od tega je bilo za 298 milijonov goldinarjev kavčuka (38 odstotkov svetovnega izvoza), za 167 milijonov petrolejskih izdelkov, za 105 milijonov oljnatega semenja, za 51 milijonov sladkorja, za 49 milijonov tobaka, dalje mnogo kave, kakava, palmovega olja, popra, raznih drugih kuhinjskih dišav in drugega blaga.

Kot kolonija za naseljevanje pa Nizozemska Vzhodna Indija ne prihaja v poštev, ker je že sama izredno gosto naseljena. Tako znaša na primer na otoku Javi gostota prebivalstva 316 na kvadratni kilometer, kar predstavlja največjo naseljenost na svetu. Nizozemska Vzhodna Indija je značilna kmetijska pokrajina; poleg velikih je mnogo majhnih posestev domačinov. Okrog 68 milijonov duš šteje domače prebivalstvo različnih plemen in jezikov ter je v večini mohamedanske vere. Poleg njih je še okrog pol drugega milijona Kitajcev, ki so prevzeli svoje roke trgovino, in 250.000 Evropevc, ki upravljajo kolonijo in snujejo industrijo.

Nedavno je na Japonskem povzročila veliko razburjenje vest, da bi morda utegnile zasesti nizozemske kolonije neke evropske države. Neki vodilni japonski list je ob tej priliki poudaril, da bo Japonska, kakor hitro bi katera izmed vojskujočih se držav začela kakršnokoli vojaško akcijo na ozemlju Nizozemske Vzhodne Indije, sama začela podobno akcijo. Kaže torej, da bi Japoncem te kolonije dišale.

× Kaj vse si izmišljujejo v Ameriki. Samuel Garden Church, ravnatelj Carnegiejevega instituta v Pittsburghu je razpisal nagrado enega milijona dolarjev za tistega, ki bi ujel živega in nepoškodovanega povzročitelja zdajšnje vojne in ga dostavil mednarodnemu sodišču, da ga sodi zaradi njegovega zločina proti človeštvu, kulturi in miru. Razpis velja samo za ves mesec maj. Ujetega krivca je po tem razglasu treba poslati v Anglijo in ga izročiti angleškemu oblastvom. Nagrado bo potem takoj izplačalo nekoliko imovitih meščanov mesta Pittsburgha, v imenu katerih je nastopil ravnatelj Church.

Prosto po Scottu:

CRNI BRATJE

KRIMINALNI ROMAN

19

Franciška se ni niti na videz pokazala ogorčena spričo takšnih besed. Stvarnost mirno izgovorjenih Caldwellovih besed ji je vzela oblast nad živci. Gledala je k tlom in je komaj premagala solze. Caldwell pa je nadaljeval:

»Žal mi je za vas, gospodična Franciška, da ste v Družbi črnih bratov. Resnično mi je žal. Zato smatram za dolžnost, da vam rečem tole: Če hočete zapustiti to družino, morate to takoj storiti. Se danes, še to uro. Odidite iz te hiše nemudno...«

Vsa zmedena je Franciška vstala s stola.

»Obstanek Družbe črnih bratov, gospodična Franciška, ni več vprašanje let, mesecev ali dni. Samo še nekaj ur bo ta družba obstojala, gospodična Franciška. Samo še nekaj ur... To vam lahko rečem, ne da bi škodoval sam sebi, zakaj če boste to povedali svojim tovarišem, vam ne bodo verjeli...«

»Toda, toda jaz...« Besede so se ji ustavile. Trenutek nato je planila iz sobe, ne da bi bila pogledala Caldwellla.

Ko se je pozno popoldne vrnila v hišo, je našla Friderika Merrivalea čisto izpremenjenega. Njegov obraz je bil mrliško bled in majhne, blesteče se znojne kaplje so mu pokrivalo čelo. Njegova roka se je tresla, ko je zaklepal vrata za njo.

»Mogoče je, da je vse izgubljeno,« ji je

šeptaje rekel. »Morda nas bo konec. Jakoba so danes dopoldne zasledovali!«

Zenska je ostrmela: »Kaj?«

»Zasledovali so ga,« je ponovil Merrivale hropce. »Brez kakšnega vidnega povoda, ko je šel po pošto.« Nadaljeval je glasneje: »Opazil je moža za seboj. To lahko pomeni, da je ta hiša pod policijskim nadzorom! Sploh lahko pomeni to vse mogoče. Nič več ne vem, kaj naj storim!«

Z nekim praznim začudenjem ga je pogledala. Ali je to tisti mož, ki ga je poznala kot drznega človeka z lepimi manirami, norčujočega se iz vseh reči. Ali je to tisti samozavestni kavalirski zločinec, ki se je še pred tednom dni širokoustil z besedami: »...svoje posle bomo še lahko brez najmanjšega tveganja nadaljevali neomejen čas.«

Merrivale je stopil tesno k njej in je z obema rokama prijel njeno roko.

»Franciška,« je hripavo zašepetal. »Franciška, vem, kaj je treba storiti... Nikakor ne smeva ostati tu ter čakati Viljema in Alana. Onadva se morata sama pobrigati, kako se bosta izmotala iz zagate. Ne gre drugače! Vsak mora najprej zase poskrbeti... Kaj misliš, Franciška, če bi midva... Sicer pa je mogoče vse skupaj moja domišljija. Morda niti ni tako nevarno... Ali ne bi midva, Franciška, napravila majhen izlet na jug? Morda na Bermude...«

Franciški se je zagnusila Merrivaleova strahopetnost. Planila je pokoncu in stopila proti vratom.

George Morill, ki je v pritličju čakal Merrivalea, da bi se razgovoril z njim, je zdaj zaslišal ropot padlega stola in trenutek nato zaloputenje vrat. Nato je slišal, da se je nekdo naglo pognal po stopnicah.

Ko je stopil v vežo, je baš lahko še videl Franciško hiteti iz hiše. Hotel jo je nagovoriti, a se ni upal, ko je zagledal njen kakor apno bledi obraz, na katerem je bil izraz hudobnega zaničevanja in silne prepredenosti.

Ves preplašen je gledal za njo. »Mislim... mislim,« je tiho mrmral. »Mislim, da...«

»Vendarle imel prav...«

Malo pred devetnajsto uro so prinesli Georgeu Caldwellu večerjo. V istem času je izmenjal velikan Garrish svoja tovariša pri straži.

Caldwell je videl, kako je Garrish prevzel od Barnesa veliko avtomatično pištolo, in iz šeptaje izgovorjenih besed je povzel, da so bili izmenjani tudi stražniki pri vratih. Ko je bil sam z velikanom, je stopil k njemu.

»Dober večer, Garrish!«

Možak ga je začudeno pogledal.

»Dober večer,« je odzdravil služabnik.

Medtem ko je Caldwell sklonjen motril jedi, je kakor mimogrede vprašal: »Ali ostaneš čez noč tu, Garrish?«

»Mislim, da vsaj pretežni del noči.«

»To je imenitno,« je menil Caldwell še zmerom motreč večerjo. »Vi ste namreč mnogo zabavnejši od svojih tovarišev.«

Možak je zarenčal nekaj nerazločnega.

Če usahne Čadsko jezero, bo velika pokrajina puščava

Dolgoletna opazovanja so dognala, da se suši Čadsko jezero, ki namaka zapadni Sudan, zaledje Kameruna in južno Saharo. Če jezero naposled v resnici usahne, bo to prirodna nesreča, katere gospodarske posledice so nedogledne. Čadsko jezero meri 30.000 kvadratnih metrov, kadar pa pritisne suša, se skrči na 11.000 kvadratnih kilometrov. Jezero ima dva pritoka, Šari in Komadugo, ki skozi vse leto dovajata vanj vodo. Močnejši prtok je Šari, kateremu baš grozi nevarnost, da se bo združil z bližnjo reko Kebo-

jem in da se bo potem izlival v Niger.

Naravni jez med obema tokoma je preozek, da bi mogel trajno kljubovati pritisku vode v Šariju, ki počasi gloda bregove vsak čas. Posledica bi bila, da bi se izpremenili rodovitni kraji ob Čadskem jezeru v puščavo. Pašniki, nad katerimi dežuje navadno samo enkrat v sedmih letih, bi se zato morali izpremeniti v puščavo, če ne bi bilo več vode iz Čadskega jezera. To bi bil tudi konec velikih bombažnih nasadov na jugu Čadskega jezera.

Že stari Grki so imeli živalske vrtove

Kolikar nam je znano iz zgodovine, je bil prvi, ki si je uredil v znanstvene svrhe živalski vrt, starogrški modrijan in naravoslovec Aristotel (od l. 384. do l. 322. pred Kristusom). Njegova atenska šola je imela tak vrt, kjer so bile zbrane živali najrazličnejših vrst od domačih v Grčiji sami živečih do tujih pripeljanih od vseh strani sveta.

Aristotel ni uporabljal te zbirke živih živali samo v šolske namene, temveč za lastna znanstvena opazovanja in raziskovanja. Mnogi Aristotelovi znanstveni podatki, ohranjeni v njegovih spisih, izvirajo iz njegovega dela v živalskem vrtu.

Aleksander Veliki, ki je bil Aristotelov prijatelj, je dal priljubljenemu modrijanu mnogo denarja za njegove znanstvene svrhe. Tako je zapisano v stari zgodovini, da je prejel Aristotel od Aleksandra Velikega 800 talentov, (skoraj pet milijonov današnjih grških drahem) Razen tega je bilo kraljevim vrtnarjem in lovcem zapovedano, pomagati Aristotelu pri zbiranju živali in rastlin. Če so ti podatki resnični, pričajo, da je kralj Aleksander razumeval potrebe znanosti malone ameriško velikodušnostjo.

Ladje, ki služijo za letališča

V bojih, ki se vrše na severu Evrope, ima veliko vlogo letalstvo. Pri tem pa ima zavezniško (angleško in francosko) letalstvo težave z daljavami, ki jih je treba premagati. Z najbližjih angleških letalskih oporišč na Šetlandskih otokih znaša zračna razdalja

do vzhodne norveške obale 350 kilometrov, do Oslskega zaliva pa imajo angleška letala iz severne Irske skoraj 800 km. Za moderna letala, ki so zrajena za dolge polete, te razdalje ne predstavljajo mnogo, toda množestvi je treba da mora biti v mnogih

primerih letalstvo hitro pri roki in da mora po letu tega letala stalno opravljati stražo nad obalo in morjem. Za borbena in lovška letala pa so te razdalje le nekoliko prevelike in nehoti se mora nepoučeni bralec vprašati, kako je to, da angleško letalstvo kljub temu prav tako nastopa kakor nemško, ki je z zasedbo Danske pridobilo zelo prikladna oporišča za polete nad Norveško. Poleg tega pa so Nemci že uredili zasilna letališča. Da morejo biti angleška letala hitro pri roki, so si Angleži zgradili tako zvane matične ladje za letala, ki so jih pripeljali v norveške vode.

Matične ladje so tako rekoč plavajoča letališča. Na njihovih krovih so urejeni veliki ravni prostori, s katerih se letala dvignejo in na katere pristajajo. Matične ladje za letala skrajšujejo zračne razdalje. Prve matične ladje za letala so se pojavile proti koncu svetovne vojne. Anglija je tedaj preuredila v nosilke letal tri težke križarke. Eno izmed teh je lani potopila neka nemška podmornarica v zalivu pred Wilhelmshavenom. Pozneje so Angleži preuredili tudi nekaj velikih potniških ladij v matične ladje za letala. Prvo matično ladjo za letala ali nosilko letal, ki je bila nalašč v ta namen zgrajena, so Angleži spustili v romje leta 1919. pod imenom »Hermes«. Potem Angleži skoraj 20 let niso zgradili nobene nove matične ladje za letala. Šele lansko leto je bila dokončana nosilka letal »Ark Royal«. Med sedanjo vojno so Angleži zgradili še nekaj takih ladij, nekaj pa jih še gradijo.

Moderna nosilka letal ima prostore za letala v medkrovju, a gornji krov je preurejen v letališče, kar daje ladji posebno obliko. Gornji krov je precej visoko nad morskovo površino. Da bi se povečalo letališče, je gornji krov včasih razsežnejši od ladje. Iz medkrova dvigajo letala na letališče električna dvigala. Posebna naprava pa zmanjšuje hitrost pristajajočega letala. Nosilke letal so oborožene s številnimi težkimi in lahki protiletalskimi topovi in protiletalskimi strojinicami. Koliko letal more voziti nosilka s seboj, je odvisno od prostora v medkrovju. »Ark Royal« lahko vozi s seboj 60 letal. Naimodernejše nosilke letal imajo Zedinjene države.

Postani in ostani član Ciril Metodove družbe!

Caldwell je stopil k oknu. Garrish je očitno začuden gledal za njim.

»Ali ne boste večerjali?«

»Ne, hvala, Garrish, danes nimam posebnega teka.«

Služabnik se je zarežal

»Jezili ste se, kaj?«

»Morda.«

No, jezil se ni baš, toda jedem ni zaupal. Sicer je bil zajtrkoval in kosil brez zlih posledic, toda v tem času še ni bil tako neumno nadel iz vloge kakor prej nasproti Frančiški.

Nagonski je slutil, da se je bilo izza pol dneva spremenilo zadržanje njegovih sovražnikov nasproti njemu. Ali je bilo temu krivo njegovo svarilo nasproti Frančiški, ali pa so bili vzroki drugi, ni mogel vedeti. Vsekakor pa je vedel: zdaj se začne odprt boj.

Devetnajsta ura. Zdaj mora začeti delo brez oklevanja. Vsak trenutek se lahko vrne Allan Walker. Preden se ta vrne, mora že marsikaj napraviti.

Misel na beg je zavrgel. Če bi se mu beg zdaj tudi posrečil in bi s pomočjo policije dal takoj obkoliti hišo, še ne bi bilo gotovo, da bi bilo v tem razkrinkano to tihotapsko gnezdo. Ali bi s tem že ugonobil družbo tihotapcev opija in drugih mamil? Družba črnih bratov bi pač, preden bi policija vdrla v hišo, uničila vsa dokazila. Caldwell je zmaljal z glavo. Tako ne gre. Takšen načrt bi najbrž samo rešil pajdaše. Mora torej vzdržati in dalje igrati nevarno igro.

Caldwell je premišljal, kaj naj stori. Dve možnosti, dve zadni, obupni možnosti je še imel.

Pomislil je na malo žepno svetilko. Bate-

nije so bili odstranili, toda med malimi niklastimi ploščami v notranjosti je tičala majhena, valjasta reč iz čisto posebne snovi.

Bila je to silno nevarna reč. Caldwell je bil dolgo časa okleval, ali naj jo nosi dalje časa ob telesu. Segel je z roko v telovniški žep. Da, mali kovinski predmet je bil še v njem. Pa še en kovinski predmet je bil poleg. Črni bratje ga pri telesni preiskavi niso bili odkrili. Ta predmet je imel obliko ploščate stekleničice. Ker je imel na enem koncu odprtino, je Garrish verjetno smatral ta predmet za stekleničico z alkoholom.

Na videz malomarno je Caldwell stopil v spalnico in si odrgal z desnice obliž. To slepilo za črne brate je bilo doseglo svoj smoter: črni bratje so verjeli, da je bil poškodovan pri begu pred policijo. Zdaj pa bi ga ta obveza le ovirala pri delu.

Prijazno se smehljaše se je vrnil nazaj k Garrishu k mizi in je vzel iz žepa cigaretno dozo.

»Garrish, izvolite cigareto.« Položil je dozo odprto na mizo. »Poslužite se cigaret, kolikor vas je volja.«

Široko se reže je vzel Garrish cigareto. Caldwell se je nekoliko oddaljen od njega vsedel na stol in napeto opazoval, kako je Garrish vlekel vase tobakov dim.

Velikan ni bil dober opazovalec, sicer bi bil moral opaziti, da Caldwell ni imel več obveze na roki. Pa tudi to bi bil moral videti, da je Caldwell zase vzel cigareto iz zelo plitkega prostora doze, medtem ko je bila njegova cigareta iz precej globokega. Garrish ni opazil, da si je Caldwell v tisti sekundi ko je ponovno prijel dozo v roko, s pritiskom na dozo odprli plitki prostor. Tudi ni Garrish,

ki se je bil udobno vrgel na stol, opazil zelene barve tobakovega dima. Vlekel je cigareto s seboj in s svetom zadovoljen in ni videl, da ga je Caldwell opazoval s hladno prežetimi sivimi očmi.

Nekaj potegljajev je zadoščalo. Sita, bleščeča se zadovoljnost na služabnikovem obrazu se je poglobila v ohlapno omamljenost. Njegove oči so osteklenele in iz ust, ki so izgubile vsako moč, je padla cigareta.

Caldwell je skočil k njemu. Pobral je tlečo cigareto in jo držal pred velikim obrazom. Z drugo roko je segel na mizo po tableto, na kateri so mu bili prinesli večerjo, nato je na tableti postavil cigareto tako, da se je moral tobakov dim kaditi velikanu v obraz.

Zatem je Caldwell hitro stopil nazaj, da se ne bi bil tudi sam naužil zastrupljenega tobakovega dima. Vedel je, da ga lahko en sam vdih tega dima napravi nesposobnega za premišljanje. Stopil je v spalnico in se vrnil z več rjuhami in blazinami.

Hitro je ugasil cigareto v kozarcu vode in začel velikana zvezovati s trakovi raztrganih rjuh. Poprej pa se je še prepričal, da se je nevarni dim že bil povzpел do stropa. Po dveh minutah je bil Caldwell s svojim delom zadovoljen.

S spretnimi prsti je pretipal služabnika in našel, kar je iskal: ključ v hlačenem žepu in avtomatično pištolo v suknjiču.

Ko je Caldwell pravkar pregledoval težko pištolo, je zaslišal za seboj stokanje. Garrish se je bil vrgel na hrbet in je skušal z rokami prijeti blazino, ki mu jo je bil privezal Caldwell čez usta. Z enim skokom je bil Caldwell pri njem in mu je pomolil pištolo

Pri gozdnih požarih nastopajo gasilci s padali

V zadnjih letih je bila zaradi gozdnih požarov najbolj prizadeta Severna Amerika. Zato ni čudno, da tam razmišljajo, kako bi omejili gozdne požare in kako bi bilo najuspešnejše gasiti ogenj v gozdu.

Zdaj gasijo gozdne požare takole: najprej pošljejo v zrak letala, ki ugotovijo mesto, kjer je požar nastal. Nato prično letala metati gasilne bombe, ki so napolnjene s snovmi, katere ugonablajo plamene. Toda na kraju samem so potrebni ljudje, sicer tudi gasilne bombe ne pomagajo dosti. Toda kako naj spravijo ljudi hitro na kraj požara, ki leži včasih sredi komaj dostopnih gozdov? To je mogoče samo s pomočjo padal. Takšen skok še vsekakor precej tvegana reč, toda Ameri-

čani so že izurili precej gasilcev s padali.

Padala za to svrhu so večja kakor običajna, zato tudi človek počasneje pada proti zemlji. Skakalec, ki je oblečen v obleko iz azbesta, si med padanjem lahko pomaga s kretanjem, tako da vsaj približno sam izbere mesto, kjer bo prišel v dotik z zemljo. Ako bi skakalec padel na drevo, je poskrbljeno, da se lahko z nekaj kretnjami oprosti padala, sam pa spleza po vrvi navzdol. Tu se šele prične njegovo pravo delo, ki sestoji v glavnem iz tega, da položi na pravih mestih gasilne bombe ali pa razstreljuje drevesa, da bi tako očistil primeren pas, čez katerega se ogenj ne bo mogel širiti.

Štiristo zločincev je usmrtil

Lani se je v pariški podzemski železnici nenadno zgrudil zadet od kapi starejši gospod in umrl, še preden so ga prinesli v bolnico. Po njegovem prijaznem očetovskem izrazu bi bil vsakdo imel moža za odvetnika, zdravnika ali celo za narodnega poslanca. V resnici pa ni bil nihče drugi kot znani francoski državni rabelj Anatol Deibler. Tiha, kakor je bilo njegovo življenje, je bila tudi smrt človeka, ki je neprestano 40 let opravljal službo rablja.

Njegov zadnji usmrčenec je bil Arabec Sada Abd-el-Kader, ki je bil obglavljen lani 24. januarja v Lyonu. V času, ko ga je zadela kap, je bil Deibler baš na poti k svojim pomočnikom, ki so ga pričakovali na železniški postaji v Montparnassu. Naslednji dan bi bil moral izvršiti smrtno obsodbo na morilecu Pilergeu v Deiblerjevem rojstnem kraju. Giljotina je bila že pripravljena. Deibler je namreč gledal na to, da je to strašno orožje delovalo brez napake, s čimer je bila obsojencu pot na drugi svet izdatno olajšana.

Po pokolenju Bavarec je bil Anatol Deibler sin, vnuk in pravnuk francoskih državnih rabljev, kajti ta poklic je opravljala njegova rodbina nad stodvajset let. Kot deček je bil sklenil, da se ne bo vrgel po očetovem

zgledu. Ampak gorje ti, če si rabljev sin! Šolski so se ga z nekakšnim praznovornim strahom izogibali in celo k vojakom ga niso hoteli potrditi, ko je dopolnil dvajseto leto. To ga je strašno bolelo, kajti bil je zaveden francoski državljani. Užaljen se je sam prijavil, toda tam so mu pojasnili, da je kot sin rablja po stari navadi oproščen od vojaške službe. Hotel se je izogniti očetovemu poklicu, ki ni imel veselja zanj, zato je vstopil kot pomočnik v neko trgovino. Nastal je oster spor med očetom in sinom, v katerem pa je nazadnje zmagal oče. Anatol je odnehal in se kot pomočnik pridružil svojemu očetu. Prva glava, ki je padla pod njegovim nadzorstvom, je bila glava očetomorilca Lantza. Vseh skupaj pa je odsekal okoli 400 zločinskih glav. Njegovo rekordno leto je bilo 1921, ko je padlo pod giljotino tri in dvajset glav.

V svojem zasebnem življenju je bil Anatol Deibler miren meščan, ki je s svojo ženo, hčerko in štirimi sinovi pomočniki udobno živel v svoji vili v pariški okolici. Njegova letna plača je bila sicer skromna, namreč poldrug tisoč frankov mesečno, toda vsaka smrtna izvršitev mu je vrgla 2500 frankov nagrade, tako da je samo pri njih zaslužil milijon frankov. Da bo rabeliske posle njegova

pod nos. Takoj so se nehali gibi in stokanje.

»Dragi Garrish,« je rekel Caldwell zamolklo, »najvarnejši prostor zate je ta, na katerem zdaj ležiš. Ne pozabi tega, prijateljček!«

Možak je ostal miren, a oči, zalitih s krvjo, ni obrnil od svojega premaganca.

Caldwell je naglo stopil k vratom in prisluškoval. Koliko je stražarjev na hodniku pred vrati? To je bilo važno vprašanje. Ponovno je napeto prisluhnil. Ne on in ne Garrish nista povzročila nikakšnega sumljivega šuma, ki bi se bil mogel slišati skozi vrata. O tem je bil prepričan, toda koliko mož stoji pred vrati, mora zdaj dognati.

Po prstih se je splazil nazaj h Garrishu in mu še enkrat pokazal pištolo.

»Ne pozabi tegale, dobri Garrish.«

Njegovo nadaljno delo bo čisto odvisno od tega, koliko mož je zunaj. Če je samo eden, ne bo imel posebnih težav.

Če bi hitro odpahnil jekleni zapah in še hitreje udaril z revolverjevim kopitom... Toda tega ne sme storiti, dokler se ne prepriča, da ima opravka samo z enim možem.

Le en svarilni krik lahko prikljče vso hišno posadko. Še enkrat je prisluhnil pri luknjici v ključavnici, a ni ničesar slišal.

Nov načrt se je porodil v njegovi glavi. Vstal je in pogledal Garrisha. Glava in rame ležečega so bile vidne od vrat.

Prijel ga je za noge in ga povlekel v nepregledni kot za mizo.

Ne da bi se bil brigal za Garrishov protest, prihajajoč zamolklo izpod blazine, je šel spet k vratom, se znova sklonil k luknjici v ključavnici in zasikal:

»Pst, pst!«

Zunaj se ni nič zganilo. Caldwell je rahlo potrkal na vrata in ponovno zasikal:

»Pst, pst!«

Tokrat se je oglasil sirov glas:

»Halo, kaj hočeš?«

Bil je nevaren trenutek. Caldwell je skušal posnemati Garrishov glas.

»Kje je gospodar?«

»Kaj?« je vprašal oni zunaj.

»Kje je gospodar?« je ponovil vprašanje Caldwell.

»Spodaj. Kaj pa se je zgodilo?«

»Naš mož je zbolel,« je zašepetal. »Stopi hitro in privedi gospodarja.«

Sledil je oster, nerazumljiv odgovor, nato pa je Caldwell slišal ropot naglih korakov.

Kmalu zatem je nekdo odločno potrkal na vrata in Caldwell je zaslišal Merrivaleov nekoliko razburjen glas:

»Garrish, kaj je? Ali se je kaj zgodilo?«

Velikan v kotu je odgovoril z zamolklim glasom. Caldwellov obraz je okamenel. Brez oklevanja je stopil k vratom in jih odpahnil. Nato je z levico vrata na pol odprl, a z desnico je držal pištolo, pripravljeno za strel.

Merrivale je prvi stopil v sobo. Sledil mu je še en mož, toda Caldwell je s tako silo sunil vrata vanj, da je omahnil po hodniku. V istem trenutku je že tudi spet zapahnil vrata.

Merrivale je obstal. Presenečen je pogledal okoli sebe, ker ni videl Garrisha, nato pa v vrata, ki so bila spet zapahnjena.

»Garrish!«

Vse druge besede so mu obtičale v grlu. Pred njegovimi očmi se je mračno in gro-

rodbina še nadalje opravljala, je Deibler v oporoki imenoval za svojega naslednika pri giljotini nečaka Andreja Obrechta, ki je bil več let njegov prvi pomočnik pri obglavljanju.

Najlepše štivo!

Ravljen

Zgodbe brez groze

Klabund

Piotr-Rasputin

Ravljen

Crna vojna

Thompson

Svko

Maer eva

Rudarska balada

Broširana knjiga: din 10.—

Vezana knjiga: din 15.—

ZALOZBA „CESTA“

TRŽIŠČNA AGENCIJA

zeče pojavila cev težke pištole.

»Da ne boste izpregovorili niti besede!« je z zamolklim glasom zagrozil Caldwell. »Vsaka glasnejša beseda bo pomenila vašo smrt. me razumete? Zdaj pa bodite toliko prijazni in pojdite v spalnico.«

Merrivale ni napravil niti giba. Lovil je sapa in se je napolnjen toliko opomogel, da je lahko hripavo mrmral:

»Za boga!«

Njegova roka je zlezla k notranjemu žepu v suknjiču, toda se je takoj spet ohlapno povsila, ko je postal pritisk pištole na njegovo srce močnejši.

»Bodite pametni,« se mu je rogal Caldwell. Merrivale je zaklel in šel v spalnico. Zda je zagledal zvezanega Garrisha.

Njegove vodeno svetle oči so se svetlikale, ko se je v spalnici obrnil proti Caldwellu.

»Vi ste norec!« je nato siknil Merrivale skozi ustnice. »Viste popoln norec! Kaj mislite s tem doseči?«

»Sedite!«

Merrivale je zaklel, vendar je ubogal.

»Vi ste popoln bedak!« je sopihal. »Pred vrati stojita dva do zob oborožena stražarja, ki samo čakata na moje znamenje, in vsa ostala hiša je polna stražarjev. Ne morem vam reči drugega, kakor da ste brez pameti, dragi prijatelj. Iz te hiše ne morete priti. Če se vrata odpro, kar se lahko kmalu zgodi, če se predolgo časa ne vrnem, vas bodo preluknjali kakor rešeto.«

»Morda,« je priznal Caldwell. »Toda dam vam častno besedo, da bodo vaši ljudje tudi vas videli v zadnjih izdihljajih.«

Merrivale je skomignil z ramami.

(Dalje)

Popotnikova torba

Nacionalisti v konjiškem srezu napredujejo

V nedeljo 28. aprila sta priredili sreska organizacija Jugoslovenske nacionalne stranke in sreska omladinska organizacija v Konjiškem zborovanje in enodnevnih političnih tečaj. Zborovanje je bilo zjutraj v dvorani Narodnega doma, ki jo je napolnilo okoli 200 starejših in mlajših somišljenikov iz vseh občin sreza. Začel je zbor s pozdravnim nagovorom predsednik sreske omladinske organizacije g. Franjo Bertonec in je predlagal zborovalcem, naj izvolijo za predsednika zbora g. Cirila Žagarja. Po uvodnih besedah g. Žagarja je podal pregled mednarodnega položaja podpredsednik banovinskega omladinskega odbora dr. Branko Vrčon, o notranjepolitičnem položaju pa je poročal banovinski omladinski tajnik g. Andrej Uršič. Oba poročevalca sta bila za svoja izvajanja deležna odobravanja vseh zborovalcev, ki so pokazali izredno zanimanje za svetovne in domače dogodke. Predsednik je zaključil zborovanje z zahvalo vsem, ki so se ga kljub slabemu vremenu v tako lepem številu udeležili, in s pozivom, naj utrjujejo nacionalno in državno misel v zdajšnjem usodnem času.

Po zborovanju je bil omladinski politični tečaj, kateremu je prisostvovalo 30 fantov in mladih mož iz Loč, Stranic, Zreč, Konjic, Spod. Laž, Zbelovega, Žič, Prihove, Spitališča in Tepanja. Na tečaju so poročali o nacionalnopolitičnem in socialnogospodarskem programu stranke, o narodnoobrambnih vprašanjih in o organizaciji stranke gg. dr. Teodor Sbrizaj, dr. Branko Vrčon, inž. Boris Sancin in Andrej Uršič. Pri skupnem kosilu in ob zaključku pri skupni večerji je bila izrečena marsikatera lepa beseda. V imenu tečajnikov se je zahvalil g. Slavko Višner prireditelj in predavatelj tečaja.

Obe prireditvi sta pokazali, da se nacionalna in napredna misel v konjiškem srezu krepko razvijata in z njima tudi njih nosilčica Jugoslovenska nacionalna stranka.

Rdeči dež je padal

Črnomelj, maja
V petek 3. t. m. proti večeru je začel v Črnomlju padati nenavaden dež. Bil je umazano rdeč. Ljudje, ki so bili med dežjem zunaj, so imeli rdeče zamazane klobuke in obleke. Voda po vodnjakih je dobila barvo, kakor bi se bila pomešala z rdečo ilovico. Praznovarni ljudje so seveda takoj začeli govoriti, da krvavi dež pomeni vojno.

Razlaga za rdeči dež pa je čisto preprosta. Oblaki so bržkone pridrevili iznad Sahare ali kakšne druge puščavske pokrajine, kjer je bil vihar pognal vanje oblake prahu. Ta pojav drugod po svetu ni tako redek.

Smrtna nesreča mladega Sokoliča

Mala Nedelja, maja
Ves svet se danes oborožuje, vse govori le o vojni, zato ni čudno, če se pod takim vtikom tudi ljudskošolski otroci radi igrajo z nevarnimi rečmi. Tako je 10letni Belšak Vinko, učenec 4. razreda pri Mali Nedelji prišel neznano kako do patrone in jo začel piliti. Patrona se mu je razpočila in ga nevarno ranila. V največji naglici je prišel zdravnik dr. Porekar, ki je nesrečnemu otroku nudil prvo pomoč in ga takoj odpeljal v ormoško bolnišnico, kjer je g. dr. Hrovat takoj izvršil operacijo. Operacijo je deček preživel, a vendar je zaradi oslabele srca že drugi dan na potu proti domu izdihnil. Ko je župnijski zvon naznanil nesrečno

smrt malega Vinka, so mu otroci in odrasli v trumah začeli prinašati krasno pomladno cvetje in ga z njim kar zasuli.

Na zadni poti na župnijsko pokopališče ga je spremljalo mnogo ljudi. Poleg sorodnikov in znancev so šli v sprevedu vsi šolski otroci z učiteljstvom. Razen tega so številni Sokoliči in Sokoličice korakali ob svojem mrtvem tovarišu.

Ob odprtem grobu so mu zapeli šolski otroci v srce segajočo pesem »Gozdič je že zelen«. Vse je jokalo za teboj, dragi Vinko, da ni bilo mogoče slišati poslovnih besed tvojih tovarišev in tovarišic, ki so sami žalostni ihteli. Spavaj mirno, dragi Vinko, v preranem grobu!

Lep zbor mladih nacionalistov

Hoče, maja
V nedeljo je bila v Hočah v prostorih Pristanikove gostilne skupščina omladinske Jugoslovenske nacionalne stranke za srez Maribor desni breg. Kljub deževju se je udeležilo skupščine okoli 80 omladincev iz raznih občin sreza, kar je dokaz, kako zvesto se je mladina oprijela svojega gibanja. Skupščini so prisostvovali tudi nekateri starejši somišljeniki.

Skupščino je vodil predsednik g. Filip Primec. Njegovo poročilo je dopolnil tajnik g. Mirko Primec. Blagajniško poročilo je podal g. Vili Belšak, nato pa je predlagal v imenu preglednega odbora g. Dimitrij Kristl razrešnico celotnemu odboru. Pri volitvah je bil ponovno soglasno izvoljen za predsednika g. Filip Primec.

Na koncu sta govorila odposlanca banovinskega omladinskega odbora. Tajnik g. Andrej Uršič je prikazal razvoj naše notranje politike v zadnjem času in naglasil, da uravnava Jugoslovenska nacionalna stranka svoje delovanje z vidika vrhovnih nacionalnih in državnih koristi. O socialno-gospodarskem programu stranke je govoril g. inž. Boris Sancin in poudarjal življensko navezanost Slovencev na Jugoslavijo. Oba poročevalca sta bila za svoja izvajanja deležna velikega odobravanja.

Smrt pod lokomotivo

Jesenice, maja
Te dni se je v jeseniški železnici pripetila huda nesreča. 29letni premikač France Bizjak s Hrušice je tako nesrečno padel pred lokomotivo, da so ga zaščitne naprave zgrabile, pritisnile k tlor. mu zlomile nogo in hrbtenico ter mu stisnile prsni koš. Strojevodja je takoj ustavil lokomotivo, toda bilo je že prepozno. Ponesrečenca so prepeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer pa mu niso mogli več pomagati. Rajnki zapušča ženo in tri nepreskrbljene otroke, izmed katerih najstarejša hčerka šteje šele pet let.

Bizjak je bil vesten delavec in spoštovan pri vseh, ki so ga poznali. Krivda za nesrečo ne zadene nikogar in gre le za nesrečno naključje. Pokojnikovo truplo so pokopali na župnem pokopališču na Jesenicah. Bodi mu ohranjen lep spomin, hudo prizadetim svojem globoko sožalje!

Otroška nepremišljenost kriva smrtne nesreče

Stara Oselica, maja
Družina posestnika Mraka iz Stare Oselice v Poljanski dolini je te dni na žalosten način izgubila gospodinjjo. Mati Marija je odšla s svojo 10-letno hčerko Štefko v Trebijo v mlin. Pot je držala po hriboviti stezi, nad katero se dvigajo strme planote, kjer je pasel ovce 11-letni Ciril Jelovčan, pastirček posestnika Jožefa Šubica.

Mrakova in njena hčerka sta bili zatopljeni v pogovor in nista opazili, da se je valila proti njima z brega težka skala. Na-

PROPAGANDNE RAZGLEDNICE ZLETA MARIBORSKE SOKOLSKKE ŽUPE

se dobijo v Mariboru

v trgovini »Olimpya«, Tyrševa ulica, v avtomatskem bifeju, Slovenska ulica, v Tiskovni zadrugi, Aleksandrova cesta, in v postajni prodajalni časopisov na postaji. Kupujte propagandne razglednice zleta mariborske sokolske župe!

ključje je hotelo, da je zadela skala 35-letno mater Marijo naravnost v glavo. Udarca je bil tako silen, da se je nesrečnica na mestu zgrudila mrtva. Prestrašena hči je odhitela nazaj v vas in povedala, kako strašna nesreča se je bila zgodila. Mrtvo gospodinjjo so nato prenesli domov.

Dognali so, da je povzročil nesrečo mali Jelovčan. Otrok se je igral s tem, da je valil skale v dolino, a ni mislil, da bi mogel iti kdo po spodni poti. Pokojnica zapušča poleg moža štiri nepreskrbljene otroke. Nesrečna smrt priljubljene žene je zbudila splošno obžalovanje.

Glavna člana vrhovskih ponarejalcev se še skrivata

Radeče, maja

Poročali smo že, da so na Vrhovem pri Radečah delali petstotake in stotake ter jih razpečavali po dravski banovini in v Zagrebu. Glavna člana ponarejalske družbe Majcen Franc in Grašič Anton sta pobegnila. Najbrže se skrivata pri pajdaših, katerih imena še niso znana oblastvom, in jih zalagata s ponarejenimi bankovci. Javnost obveščamo, da bo vsakdo, ki bi skrival zločinca, občutno kaznovan. Dolžnost je vsakogar, ki bi vedel za skrivališče obeh pobeglih, da ga takoj javi najbližji orožniški postaji. Glavni ponarejevalec denarja je bil odpuščen učitelj Mohor Vabič, ki odsedeva zdaj 15mesečno ječo v kaznilnici v Maribor uzaradi ponarejanja denarja.

Po pismih so ugotovili, da je Majcen Jožef, posestnik na Vrhovem, začel s postopanjem Žurajem Antonom že leta 1937. razmišljati, kako bi ponarejal denar. Žuraj je privedel omenjeno trojico na Vrhovo, kjer so po dalje časa trajajočih pripravah začeli ponarejati denar. Denar za priprave je dal posestnik Majhenc Jožef. Nadalje so ugotovili, da je pri tej družbi sodelovalo še okoli 30 ljudi, ki so že vsi v preiskovalnem zaporu mariborskega okrožnega sodišča.

S tem v zvezi so oblastva aretirala 35-letnega Pichlerja Franca, šoferja iz Rimskih Toplic, in 36letnega Hochkrauta Franca iz Podsrede pri Rajhenburgu, podzakupnika premogovnika »Sušice« v Podsredi. Oba sta osumljena, da sta vedela, da Majcen ponareja denar. Verjetno je, da sta ponarejalsko podjetje tudi denarno podprla. Pichler si je izposodil okoli 3000 din, kar je potem dal nekemu Juriju Bogomiru, da bi ta lahko kupil premogovnik »Sušico« v Podsredi. Sama sta bila brez vsakršnega denarja in sta bržkone računala na ponarejeni denar. Oba sta bila oddana v preiskovalne zapore okrožnega sodišča v Mariboru.

DRUG DRUGEGA STA VREDNA

A: »Kaj počenja stari Hlačon?«

B: »Že več let sedi v ječi.

A: A njegov sin?

B: Ga od časa do časa obiše za nekaj mesecev.

ZMEROM ENO

Mož: »Že dva tedna imam za obed vsak dan golaž. Ali bi mi mogla vsaj enkrat skuhati kaj drugega?«

Mlada žena objokanar: »Ah, možiček, saj vsak dan poskusim skuhati kaj drugega, toda zmerom na koncu nastane golaž...«

Iz naših delavskih krajev

Upravna seja Narodne strokovne zveze

V nedeljo, dne 5. t. m. je bila v Ljubljani upravna seja Narodne strokovne zveze. Seje so se udeležili po večini vsi zastopniki podružnice. Seja je potekala v najlepši harmoniji, debata je bila stvarna. Zastopniki organizacij pravilno cenijo težak delavski položaj v današnjih dneh.

Iz poročil je razvidno ogromno delo Narodne strokovne zveze, njeno veliko prizadevanje za izboljšanje socialnega in gmojnega delavskega položaja. NSZ je posvečala tudi največjo pažnjo mezdni gibanjem, ker se je zavedala, da je najprvo treba delavstvu in malemu človeku pomagati z gospodarskega in socialnega stališča, da se mu uredi življenjske razmere. NSZ je posvečala tudi veliko pažnjo kulturnemu in prosvetnemu delu in je v ta namen priredila več predavanj, akademij in strokovne tečaje. V tretji vrsti pa je posvečala NSZ veliko pažnjo socialno politični zaščiti zakonodaje in je bila prav na tem polju zelo iniciativna.

Pri vseh mezdni gibanjih, pri katerih je NSZ sodelovala, je bil vedno dosežen uspeh, če ne absoluten, pa vsaj delen, tako da je delavstvo od vsakega meznega gibanja imelo nekaj koristi. Pri vseh teh gibanjih je NSZ vedno pravilno zastopala delavske interese, včasih celo tako, da so ji ostale organizacije očitale preveliko radikalnost. Prav iz tega je razvidno, da gre NSZ po pravi poti in da hoče resnično izboljšati delavski položaj.

Odnos med podružnicami in centralo je prusčen in vlada največje soglasje, kar je bilo posebno razvidno iz poročil funkcionarjev posameznih podružnic. NSZ je trdna in enotna in pripravljena za najostrejša akcije, ki bodo izvedene v korist in prosep vsega narodnega delavstva in nameščenstva.

Upravni odbor smatra, da je prav v današnjih izredno težkih časih nujno potrebno v vseh vprašanjih, ki se tičejo delavstva, enotnega sodelovanja vseh strokovnih organizacij. Kajti NSZ se zaveda, da ločeni nastopi delavstva v obratih ali strokah, kakor tudi preveč izrazito poudarjanje diferenc med posameznimi pokreti s kulturnega gledišča delavstvu nikakor ne morejo biti v prid. Ker se NSZ tega prav dobro zaveda, bo tudi v bodoče, kakor do sedaj, delovala pri vseh mezdni gibanjih in drugih socialno-političnih akcijah z vsemi, da se tako ne bo slabila obrambna in udarna moč vsega delavstva.

Upravni odbor je sklenil, da naj se v najkrajšem času priredi posebno manifestacijsko zborovanje narodnega delavstva v bivši mariborski oblasti, drugo pa v bivši ljubljanski oblasti. Nadalje, da prirejajo vse podružnice izlete v svojo bližnjo okolico ter skušajo dobiti na ta način tudi stik z ostalim narodnim delavstvom.

NSZ bo po vseh večjih krajih skušala prirediti protidraginjske shode, na katerih se bo razpravljalo težak delavski položaj, z ozirom na porast draginje.

Upravni odbor je pooblastil izvrševalni odbor, da prouči in pripravi vse potrebno za ustanovitev kreditne zadrage NSZ.

Vsem članom NSZ

Vsem članom NSZ vljudno pozdravljamo, da bo uprava v smislu sklepa seje upravnega odbora NSZ z dne 5. maja t. l. s prihodnjo številko

ustavila list vsakomur, kdor je v zaostanku s članarino še za prvo četletje.

Članarina je enotna, ter je list za vse člane NSZ obvezan, tako se glasi sklep zadnjega delegacijskega zbora NSZ.

Ne kršite tega sklepa in ne tofmačite ga napačno. Penos in ljubezen do svojega vodilnega strokovnega in narodnega glasila vseh članov naj povzročita, da pravočasno vsi zastopniki članarino poravnajo.

Uprava konzorcija Nove Prave.

Jesenice

Skladnični zdravnik gospod doktor Jože Hafner je obolel; računati je treba, da bo njegova odsotnost trajala nekaj tednov. Njegov službeni delokrog je za ta čas prevzel g. dr. Milan Čeh, ki bo ordiniral za zavarovane člane v bolnici vsak dan, izvemši nedelje in praznike, od 8. do 12.

Zdravljenje družinskih članov v okolišu, ki je bil dodeljen g. dr. Milanu Čehu, prevzame začasno g. dr. Avgustin Tancar, ki bo ordiniral v bolnici vsak dan — izvemši sobote, nedelje in praznike — od 14. do 16., izven tega časa pa v primerih nujne potrebe v svoji ordinaciji na Jesenicah.

G. dr. Bartol Keržan bo ordiniral tudi nadalje vsak dan — izvemši sobote, nedelje in praznikov — od 14. ure dalje za družinske člane svojega okoliša v bolnici, izven tega časa pa v primerih nujne potrebe v svoji ordinaciji na Jesenicah.

Za mesec maj 1940. je odrejen sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in praznikih, ki velja za vse družinske člane in zavarovane člane Bratovske skladnice brez razlike na njih bivališče; in sicer: 12. maja g. dr. Tancar Avgustin; 13. maja g. dr. Tancar Avgustin; 19. maja g. dr. Keržan Bartol; 23. in 26. maja g. dr. Čeh Milan.

Jesenice-Javornik

Praznovanje 1. maja

Tudi letos je počivalo na dan 1. maja delo skoraj v vseh obratih KID; razen tam, kjer je delo neprekinjeno ali pa so se vršila popravila. Nekateri obrtni lokali so bili zaprti. Delavstvo se je pripravilo za izlete; le žal, da je ves dan deževalo, tako da je bilo nemogoče izvršiti predvideni izlet narodnega delavstva. Društveni prostori pa so bili ves dan oblegani in so bile tam razne debate o položaju delavstva, ki prav v današnjih časih s skrbjo gleda v bodočnost. Padla je tudi kritika o neizplačani draginjski dokladi, ki bi jo morali dobiti po pogodbi izplačano že 30. aprila.

Na dan 1. maja je bilo načeti precejšnje število vprašanj, ki se tičejo težkega delavstva. Pri spremembah je delavstvo prizadeto in marsikateri prihaja sedaj do zaključka, da se morajo vsa taka vprašanja res reševati sporazumno s stanovsko zavednostjo delavstva in po moči njihove organizacije. NSZ proglašajo tudi letos mesec maj kot mesec propagande in je zato dolžnost vseh tovarišev, da delujejo na pridobivanju novih članov NSZ in naročnikov »Nove Prave«. Tako ojačena NSZ bo prihodnje leto lahko podala obračun o svojem pozitivnem delu.

V nedeljo 5. maja je priredila »Zveza narodnih žena in deklet« materinsko proslavo. Sokolska dvorana je bila polno zasedena in so sodelovali na proslavi mladinski tamburaški zbor ZNZD, harmonikarji pod vodstvom g. Kleča, tamburaški zbor NSZ ojačen z violinisti in pevsko družbo »Sava«. Tako je bil program vsestransko izpopolnjen. Lep ganljiv nagovor o materinstvu je imel g. Gorazd ter je bila marsikatera mati do solz ganjena, kakor tudi ostali navzoči. Dijak Štravs je deklamiral R. Maistrov »Za sinom«. Ves program je bil nad vse pričakovanje pester in so bili vsi posetniki zelo zadovoljni.

Iz vsega nastopa je bilo tudi razvidno delovanje posameznih narodnih delavskih društev. Starši so lahko ponosni, ko se njihova mladina vzgaja in usposablja za samostojno življenje v takih prosvetnih in kulturnih društvih. Pri prireditvi smo pogršali one, ki bi se morali za mladinske in delavske nastope kot odgovarjajoči funkcionarji po raznih društvih in organizacijah nekoliko bolj zanimati. Želimo skupnega in enotnega sodelovanja v vseh nacionalnih pokretil; zato

abstenca najrazličnejših društvenih funkcionarjev v raznih društvih ni priporočljiva.

Prireditve je tudi v gmojnem oziru lepo uspela in bo služil čisti dohodek kot podpora bednim materam.

Podružnica NSZ na Jesenicah bo imela v petek 10. maja ob 7. zvečer sejo organizacijskih zaupnikov v članski sobi.

Vse zaupnike vabimo in pozivamo, da se te seje sigurno udeležijo in na ta način pokažejo popolno razumevanje za funkcije, ki so jim zaupane. Pridite gotovo in točno!

Odbor.

Mežica

Na praznik, dne 2. maja je priredila naša podružnica svoj prvi pešizlet na Sv. Danijel. Kljub slabemu vremenu se nas je zbralo lepo število v domu »Kola jugoslovanskih sester«. Tukaj smo se prav prijetno počutili, po domače pokramljali med seboj ter se veselili v prosti naravi. Naši tovariši so nam delali kratek čas z igranjem poskočnih komadov in bomo pod prijetnim vtisom prebitih ur priredili prihodnji mesec drugi pešizlet, na katerega opozarjamo že danes vse naše tovariše in ljubitelje prirode. »Kolu jugoslovanskih sester« se s tem iskreno zahvaljujemo za vso naklonjenost in pomoč!

Naša podružnica bo priredila 19. junija letos veliko nagradno kegljanje, na katero opozarjamo že danes vse tovariše in prijatelje. Ker bodo dobitki lepi in praktični, pričakujemo številne udeležbe od vseh prijateljev kegljanja.

Žiri

Že zadnjič smo poročali pod rubriko »Mezdana gibanja« o vlogah, ki smo jih poslali na vsa podjetja čevljarke stroke v Žiri. Na te odgovore nam je do sedaj že odgovorilo podjetje Anton Gantar. V odgovoru nam sporoča, da bo svojim delavcem s 1. aprilom t. l. ponovno povišalo delavske mezde za 5 odst., tako da znaša sedaj doplačilo na sestavljeni cenik 15 odst.

Upamo, da bodo tudi ostali storili enako in da bo delavstvo tudi v ostalih obratih prejelo ta povišek.

Čitajte in priporočajte

„NOVO PRAVDO“!

Medvode

V nedeljo, dne 12. t. m. proslavi naša agila podružnica v Medvodah na slovesen način 15letni obstoji podružnice. Na ta dan bo podružnica priredila akademijo z razvitjem prapora.

Že sedaj opozarjamo vse bližnje podružnice, da se prav gotovo udeležijo te proslave po svojem članstvu. Začetek akademije bo ob pol. 4. popoldne v Sokolskem domu. Spored akademije bo prav zanimiv in bo nudil vsem navzočim poseben užitek.

Pred akademijo pa si bodo vsi tovariši iz ostalih krajev lahko ogledali papirnico v Goričanah, ker je Izvrševalni odbor v tem smislu prosil predsedstvo za dovoljenje.

Po izvršeni akademiji bo družabni večer.

Vse naročnike

vljudno prosimo, da pravočasno poravnajo zaostale naročnine in s tem pokažejo, da znajo ceniti stremjenja narodnih delavcev za socialni in kulturni napredek naroda.

Uprava bo primorana list ustaviti vsem, ki v mesecu maju ne izpolnijo svojih obveznosti.

Konzorcij NOVE PRAVDE

Alkohol zastruplja naš narod

G. Vojko Jagodič je zbral podatke o uživanju alkohola v Sloveniji in nam s številkami pokazal, kako strahotno je pijančevanje ukoreninjeno v našem narodu in kako zelo že propada naš narod. Iz Jagodičevih številk povzemamo nastopne vrste:

Vinogradov imamo v Sloveniji okoli 25. tisoč hektarov. Z žlahtno trto je zasajenih okoli 23.000, s samorodnicami pa okoli 2000 hektarov. Vina smo pridelali leta 1937. okoli 500 tisoč hektolitrov. Vinogradi zavzemajo 3% površine Slovenije. Največ jo zavzemajo vinogradi v okrajih Mariboru levem bregu, Brežicah, Ljutomeru, Krškem, Ptuj in Šmarju. Sadovnjaki zavzemajo 21.000 ha. Povprečni pridelek jabolk je okoli 250.000, češpelj 32.000, sliv 27.000, hrušk 100 tisoč metrek stotov. Če upoštevamo, da sta prodaja in izvoz grozdja in sadja kakor tudi vina in žganja zelo majhna, je sklepati, da se večina pridelanih alkoholnih pijač popije doma, bodisi v kraju, kjer se pridelava ali pa v bližnjih krajih. Pri tem ni upoštevan uvoz tujih vin kakor tudi ne suhih smokov za kuhanje žganja. Povprečno pride na enega prebivalca v Sloveniji 50 litrov vina in po mnenju gospodarskih strokovnjakov 35 litrov žganja.

Zanima nas vprašanje, koliko otrok in mladostnikov (do 18 let) uživa alkoholne pijače. Pri zadevnem raziskovanju sem zajel 192.611 učencev in učenk ljudskih, srednjih in meščanskih šol. Izmed teh je uživalo alkoholne pijače 129.061 ali 67 odstotkov.

Ako razdelimo Slovenijo glede na površino vinogradov v tri skupine, in so v prvi skupini nevinorodni kraji, v drugi skupini kraji, ki imajo manj kakor 3 odstotke površine posajene z vinogradi, in v tretji skupini kraji, ki imajo nad tri odstotke površine posajene z vinogradi, se izkaže, da je uživanje alkohola med ljudskošolsko mladino razširjeno takole: V prvi skupini je 39,92 odstotka, v drugi skupini 60,25 odstotka in v tretji skupini 85,65 odstotka alkohol uživajoče mladine. Največja je razširjenost uživanja alko-

hola med mladino v vaseh, najmanjša v mestih.

Če vzamemo mejo od Strojne v dravogradskem okraju vzdolž vse nemške in madžarske sosesčine do Pince v lendarvskem okraju, meji na Nemčijo in Madžarsko 56 naših šolskih okolišev. Med 10.614 otroki teh ljudskih šol je bilo pivcev 7410 ali 70 odstotkov. So pa vmes vasi, v katerih pijejo redno vsi otroci vino ali žganje vsak dan, kakor na primer v Genterovcih, Motvarjevcih, Pincih, Domanjševcih. Najslabše je ob državni meji lendarvskega okraja, kjer pije redno vsak peti otrok.

Med nosečimi materami je pri Slovencih uživanje alkoholnih pijač zelo razširjeno, kar je v skladu s praznoverjem, da bo otrok lepši, čim več bo mati popila med nosečnostjo vina in žganja. Med 744 raziskanimi kraji je bilo 471 ali 64,34 odstotka takih, v katerih je razširjeno uživanje alkohola med nosečimi materami. Če jih razdelimo po prej omenjenih skupinah, pije v prvi skupini vsaka tretja, v drugi skupini vsaka druga, v tretji skupini pa vse noseče matere.

Navada dajanja alkoholne pijače dojenčkom je razširjena med omenjenimi kraji v 259 krajih (34,77 odstotka), in sicer dobi alkoholne pijače v prvi skupini vsak deveti, v drugi vsak peti in v tretji vsak drugi dojenček. Uživanja alkoholnih pijač med šoli odraslo mladino ni bilo opaziti v 84 krajih (11 odstotkov). Alkohol je uživala šoli odrasla mladina ob raznih prilikah v 216 krajih (29 odstotkov), pogostejše in redno pa ga je uživala v 444 krajih (59 odstotkov). Med šoli odraslo mladino imamo torej samo 12 odstotkov takih, ki ne pijejo alkoholskega strupa.

Najpogostejši in najvidnejši znaki vpliva alkohola na mladino so zaostajanje v šolskem napredovanju, manjnadarjenost, npravnostna pokvarjenost, telesna bolehnost in holezni.

Manjnadarjenih otrok, namreč takih, ki po mnenju učiteljev v razredu ne morejo napredovati ali napredujejo z največjo težavo, je bilo 22.091 ali 12,94 odstotka; med njimi

so v večini dečki. Sporedno z razširjenostjo uživanja alkoholnih pijač med mladino rase tudi odstotek manjnadarjenih in je v prvi skupini manjnadarjen vsak 12. deček in vsaka 20. deklica, v drugi skupini vsak 7. deček in vsaka 12. deklica, v tretji skupini pa vsak 5. deček in vsaka 7. deklica.

Če primerjamo odstotek razširjenosti uživanja alkoholnih pijač med ljudskošolsko mladino in odstotek otrok, ki redno uživajo alkoholne pijače, z odstotkom manjnadarjenih, vidimo, da rase odstotek razširjenosti uživanja alkoholnih pijač sporedno z odstotkom manjnadarjenih. Ta sporednost nam nudi nesporen dokaz, da moramo, kadar govorimo o vzrokih manjnadarjenosti, upoštevati kot glavni vzrok uživanje alkoholne pijače.

V že omenjenih obmejnih šolskih okoliših je odstotek manjnadarjenih 17,38, kar pomeni, da je vsak 5. do 6. otrok manjnadarjen. Najslabše je v okoliših Apačah, Gornji Radgoni, Slatini Radencih in Stogovcih, kjer je odstotek manjnadarjenih 24,56, kar znači, da je v teh okoliših manjnadarjen vsak 4. otrok.

Nravnostno pokvarjenih otrok, namreč takih, pri katerih se kaže pokvarjenost v ne-nravnih dejanjih, preklinjanju, potepanju, delomrznosti, trpinčenju živali, nespoštovanju staršev, laži, tatvinah in podobnem, je bilo 107. in sicer 1193 dečkov in 514 deklic. V prvi skupini je bilo od teh 0,67 odstotka, v drugi skupini 0,90 odstotka, v tretji skupini pa 1,55 odstotka.

V krajih, kjer se prideluje vino, pijejo ljudje največ jeseni in pozimi. Glede vprašanja, kako se kaže vpliv alkohola že na samo spočetje otroka, se je ugotovilo tole:

Odstotek spočetij prične rasti v oktobru in rase stalno do februarja. Po tem je sklepati, da oploditve začno rasti s trgatvijo in rasto do pusta. V skladu s temi ugotovitvami kažejo podatki da rase število rojstev od junija do novembra. Jeseni in pozimi, ko se pri nas največ pije, se spočne polovica vseh otrok.

Te navedbe g. Jagodiča kličejo po pomoči. Mora se nekaj storiti, da ne bo naš narod dokončno utonil v alkoholski poplavi.

RADIO

LJUBLJANA

od 12. do 19. maja

Nedelja, 12. maja: 8.00: Solistični koncert: trobenta (Bojan Kuhar) in klavir prof. Pavel Šivic, vmes plošče. 9.00: Napovedi, poročila. 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. 10.15: Verski govor (dr. Gvido Rant). 10.30: Vsakega malo (plošče). 11.15: Godalni kvartet s kitaro (Ornikova, Marin, prof. Ivančič, prof. Sedlbauer in Prek). 12.00: Godbe na pihala (plošče). 12.30: Objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Koncert opernih napevov (Ksenija Vidaličeva, Mila Kogejeva in radijski orkester). 16.30: Pol ure za dijake. 17.00: Kmetijsko predavanje: Delo banovinskega odbora za propagando gozdarstva (inž. Sevnik Franjo). 17.30: Veseli domači koncert (radijski orkester). 18.15: Prenos šmarnic iz frančiškanske cerkve. 18.40: Pomladni izlet (plošče). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Lepota našega govora (Veljko Petrovič iz Beograda). 19.40: Objave. 20.00: Koncert vojaške godbe. 21.30: Zborovske pesmi (plošče). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Radostni zvoki (radijski orkester).

Ponedeljek, 13. maja: 9.00: Napovedi. 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. 9.45: Verski govor (prior Učak). 10.00: Praznični koncert radijskega orkestra. 11.30: Balalajke igrajo (plošče). 12.30: Objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Veseli kvartet in Tone Petrovič s spremljevanjem harmonike (Stan-

ko). 17.00: Kmetijska ura: Poletna dela v vinarstvu (Kuret Vladimir). 17.30: Kvartet sester Stritarjevih (s spremljevanjem klavirja) in Cimermanov kvartet. 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: O Marjanu pri Splitu (Antun Nizetko iz Zagreba). 19.40: Objave. 20.00: Pevski zbor »Gospodarski zvon«. 20.45: Češka glasba (radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za zabavo (plošče).

Torek, 14. maja: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 11.00: Šolska ura: Življenje v Črni Reki in okoliških vaseh v minilih časih (Mirko Demšar). 12.00: Jugoslovanski pevci in pevke (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. 14.00: Poročila. 18.00: Veseli drobiži (plošče). 18.40: Vpliv alkohola na mlado duševnost (dr. Stanko Gogala). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Prvi Slovan v Vojvodini (prof. Kosta Kovačević iz Beograda). 19.40: Objave. 19.50: Gospodarski pregled (Drago Potočnik). 20.00: Koncert slovenske glasbe (radijski komorni zbor in pomnoženi radijski orkester, solisti: Sokova, Rudolfova, Jarc in Petrovič, dirigent Šijanec). 21.30: Vaški umetniki (plošče). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Citre bo igral Hebein Marijan.

Sreda, 15. maja: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 12.00: Veseli bratci (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Okrogli slovenski napevi (plošče). 14.00: Poročila. 18.00: Mladinska ura: Cesto delamo (reportaža). 18.40: Danska (dr. Božo Škerlj). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Branislav Nušić na zagrebškem odru (Kosta Domazetović iz Zagreba). 19.40: Objave. 19.50: Uvod

v prenos. 20.00: Prenos iz ljubljanske opere (v prvem odmoru glasbeno predavanje Vilka Ukmarija, v drugem odmoru napovedi, poročila).

Četrtek, 16. maja: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 12.00: V modernem ritmu (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Veseli godci. 14.00: Poročila. 18.00: Pester spored radijskega orkestra. 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Predavanje ministra za telesno vzgojo. — 19.40: Objave. 19.50: Deset minut zabave. 20.00: Pesnice za ples: Jožek in Ježek. 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: V oddih bo igral radijski orkester.

Petek, 17. maja: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 11.00: Šolska ura: Pokrajinska oddaja iz Svetinj (izvajajo učenci in ačanke ljudske šole). 12: Iz narodne zakladnice (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. 14.00: Poročila. 14.10: Tedenski pregled Tujskoprometne zveze. 18.00: Ženska ura: Okrasni vrtovi (Grasselijska Katarina). 18.20: Bizet: L' Arlesienne, suita (plošče). 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). 19.00: Napoved, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Slovenska dramatika v preteklosti in sedanjosti (Božidar Borko, urednik iz Ljubljane). 19.40: Objave. 19.50: Kotiček SPD: Pomladne planinske ture (inspektor Josip Wester). 20.00: Plesni zvoki (plošče). 20.30: Večer skladb Škerjanca in Tomca (sodelovali bodo Tončka Maroltova, prof. Pavel Šivic in radijski orkester). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Duet harmonik (brata Goloba).